

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קיח.

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

תורה רנה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת

ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר

(ה"מ שמו שמה)

ליקוטי

רנג רנד רנה רנו רנו רנה נט ם

מוהררין קיה.

תורה אור
תורה רנו
תהלים פט (י) אתה מושל
בנאות תים בשוא גליו אתה
תשבים:

תורה רנו
דברים כי תצא כג (כח) כי
תבא בקרבך רעך ואקלף
עצבים כנפשוך שבעך ואל
קלף לא תתן: ם
תורה רנה
תהלים קיט (קנו) רבים
רדפי וצרי מעדותיך לא
גשתי:

תורה רנט
דברים כי תבוא כו (יו) את
יקוק האמרי היום להיות לך
לאלהים וקלפת בדרךכו
ולשמוך תקו ומצותיו
ומשפטיו ולשמע בקולו: (יח)
ויקוק האמריך היום להיות
לו לעם סגלה כאשר דבר
לך ולשמוך כל מצותי:

תורה רס
בראשית ב (יט) ויצר יקוה
אלהים מן האדמה כל חַיִּת
השדה ואת כל עוף השמים
ויבא אל האדם לקרות מה
יקרא לו וכל אשר יקרא לו
האדם נפש חיה הוא שמו:
איוב לא (ב) ומה חלק אלוה
מפועל ועמלת שדי מפורמים:
ישעיהו מו (ג) שמעו אלי
בית יעקב וכל שארית בית
ישראל העשסים מני בשן
הנשאים מני רחם:

צדקה ולא יחסר כלל [א], וכן ע"י זה יכולים שיהיה להאדם מסירת נפש באמת, ואף על פי כן לא יזיק לו, וישאר בחיים :

רנג [ב] **דע** שמיעוט שינה, הוא ממועט תאוות ניאוף, כי יש אש באדם מתחלת התולדה, שמהאש הזה בוערין באדם כל התבערת: של כל התאוות. וגם כל האכילה ושתייה שנותנית להגוף, האש הזה הוא מכלה ושורף הכל. ועל ידי מיעוט שינה, האש הזה נחלש ואין לו כח לבעור, אך שמויק להמוח מיעוט שינה. וכן רבוי שינה, כשהאדם מכריח עצמו לישן הרבה, גם זה מחליש וממועט האש הנ"ל [ג], וגם זה מוּזֵק להמוח. רק כשאדם ישן במודה כראוי, אזי תאוות המישגל בתקופה וכחה, כי לא נחלש האש הנ"ל: ויכול זה שמענו מתוך שיהותיו הקדושים, ותוכן כוונתו בזה לא ביאר היטב, אך כפי מה שהבנתי משיחתו, הכוונה שאין מועיל שום עצה למעט תאוות ניאוף ע"י איזה תחבולה, כי מוּזֵק להמוח. כי ה' אפשר להחליש התאוה ע"י מיעוט שינה או ריבוי שינה, אבל שניהם מוּזֵקים להמוח. ע"כ **אין חכמה ואין עצה כנגד** [ד] זה, רק להתחזק להיות גבור לכבוש את יצרו, וה' יעזור לו לסלק תאוה זאת מאתו:]

רנד [ה] **עינים** הם דברים עליונים וגבוהים מאד, והם רואים תמיד דברים גדולים ונוראים. ואם ה' האדם זוכה לעינים כשרים [ו], היה יודע דברים גדולים רק ממה שענינו רואות, כי הם רואות תמיד, אך שאין יודע מה רואה. כמו למשל כשמעבירין דבר לפני עיני האדם בהעברה ובמהירות גדול, ואזי אין האדם יודע מה ראה, והנה אף שבשעה שהעבירו הדבר לפני עיניו, בוודאי ראה אותו בראיה גמורה, עכ"ז אין יודע מה ראה, כי אף שענינו ראו הדבר בשלימות, עכ"ז מהמת המהירות לא ה' פנאי בכדי שיביא הראות להדעת שידע מה ראה. כי לידע הדבר שראה זה תלוי בדעת, ולזה צריך קצת זמן, שישא קצת הדבר הנראה לפני עיניו, בכדי שיבוא ויושיט כח הראות להדעת את הדבר הנראה, כדי שידע בהדעת מה ראה, ומחמת המהירות לא ראה הדבר רק ככה הראות, אבל לא היה זמן להושיט הדבר להדעת, ועל כן אינו יודע מה ראה. וכן האדם רואה בעיניו תמיד דברים גדולים (שהיינו מראות והזיונות) אך שהוא כמו שמעבירין לפניו בהעברה בעלמא ובמהירות גדול, על כן אינו יודע מה ראה כנ"ל, והבן:]

רנה [ז] **כשהאדם** הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת, אפשר לו ליפול מהאמונה, כי מאמונה לבד אפשר ליפול, אבל אם יש לו גם דעת שמבין גם בהדעת, אזי אי"א לו ליפול:

רנו [ח] **שם אתה**י מסוגל על הים "להכנע הגלים [ט], והסוד (תהלים פט) **בשוא גליו אתה תשבחם** [י].

מוהררין בתקפא
* בראשית ב'
גם בדפורי ותורל- היא, ומתורלו - הוא (כלשון הפסוק)
גם בדפורי השם, ומתורלו - ה'
עין עץ חיים שער הכללים סוף פ"א. ובשער לט שליש אחרון של דרוש א ד"ה והנה בומן חורבן
עין שער הגלגולים סוף ח"א של הקדמה לו [דף רצה במהורות תשמא ירושלים] ובספר הלוקטים פרשת בראשית בחצי השני של פ"ג ד"ה ואמנם בומן. ובשער מאמרי רשב"י פרשת פקודי סוף המאמר על דף רנד ד"ה גם נתבאר [דף קטו במהורות תשי"י ירושלים]
ל"ה לשו"כ באיוב לא ב'
גרסת הוורד חמי במאי ברא אתינא לקמן והפירוש ראה באיזה בן באתי לפניך
גם בדפורי ותורל- השתוקקת, ומתורלו - השתוקקות
עין דעת ותבונה פרק טו ועץ חיים שער ט פ"א מ"ה ועין ע"ה שער כט פ"ג שהמין הם הבנים

עין זוהר נח דף טז: ובמקדש מלך שם [בספרים ישנים נדפס המקדש מלך בך קעא.] ועיין פירפראות לחכמה על תורה זו ביאור זוהר המקדש מלך הנ"ל ומה שביאר עפ"י פ"ח שער הסליחות כוונת אתה גבור] עוד גם עיין שערי אורה שער חמישי ספירה שישית בחציו השני מבאר שם אתה. עוד עיין תשבחם פרש"י תשפילם.
לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
מתורלו - תבא
בתורלו - ו'
בתקפא הוסיף כאן בסוגרין (עין בסוף הספר שם יתבאר מעשה זאת) (וצ"ע יו לא נמצא שם), וכן העתיק בתורלד וגם שם לא נמצא בסוף הספר, ומתורלו נמחק וכתוב (וייתבאר ב"מ)
בבוראת וקני אנ"ש המעשה לא נדפס ומה שנמסר ב"ע"פ ראה בח"מ השמטות אות פ) ומה שמספרים ב"ע"פ אמר ראב"ן שאינו נכון. את הצוהר ציונה אם רבינו לרבינו. ועיין שיש"ח ח"ג אות נב מה ציונה. ועיין שיש"ח ח"ג אות תרסט
מתורלו - שבדואי
המשך הפסוק הנ"ל בתחילת התורה
לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
מתורלו - יכולים
מתורלו - מעדותיך
לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
דפורי צילום 58 T
לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

מקמט שמחזות בין הלוקים היא דכ מעל הטבע ע"כ זוכים עיין ללמעלה מהטבע
לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
גם בדפורי ותורל - התבערת, ומתורלו - התבערות
שיבילי אמונה נתיב חמישי סוף השביל השישי
ה' נוסף בתקפא
ל"ה לשו"כ משלי כא ל'
לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
עין ככבי אור שיחות וספורים אות לב שלפעמים מכה שמגיע לזוכים מגיע גם לבלתי זוכין
ביאור של מוהררין בתקפא
לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
שם "אתה" המבואר כאן גילה רבי מנחם מענדל מויעפסק שהתגלה לרבינו כספר סאקלע ברורכ לארץ ישראל (שנת תקנ"ה עשר שנים אחרי פטירת הרב הנ"ל) (חיי מוהר"ן סימן ל) וביאור הענין עיין בפל"ה כאן הובא בשיש"ח ח"א סימן רכא. ובחיי מוהר"ן סימן קלו בהגהת המעתיק שם. (אלף ת"ח גבורות אלה נזכר גם בסוף תורה ז' תנינא ובזוהר נשא קלז):
בדפורי- אי"ת"ה
גם בדפורי - להכניע, בתורלד ומתורלו - להכניע
רומנו לזה עיין ישעיהו מג א' ב' קראתי בשמן לי אתה. כי תעבור במים אתך אני ובנהרות לא ישטוף.

מאמר אמונה בלא דעת

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
תורה זו לשון החברים לא ידוע מתי
והיכן נאמרה

פתיחה

רבנו מזדוהר כאן שאמונה בצדיק בלי דעת, אפשר ליפול ממנה. אע"פ שבשיחות (שיחות הר"ן לג) משבח את האמונה של נשים. נראה כוונתו שדעת דהיינו חיבור. ורק ע"י חיבור חזק בלב להקב"ה דהיינו רצון חזק לזכות לקרבת אלקים, אזי אפשר לעמוד בכל המניעות שיש על האמונה בצדיק, שרק על ידו אפשר לזכות באמת לקרבת אלקים. ולא להתייאש מהחיפוש אחר הרוח קדש של הצדיק, שעל ידה זוכים לברור המדמה, ולאמונה ויראה יותר ויותר. (כמבואר בלק"ה שלוחין ה' ר' עפ"י תורה ח תנינא) כי דייקא על הצדיק הזה יש הרבה מניעות וקושיות ובלי עצות הצדיק שהן דעתו שבספריו א"א להתגבר עליהן, כדי לזכות באמת לרוח הקדש שלו וע"ז לברור המדמה, אבל אשה מכרת באורחים (ברכות י') יש לה הרגשה בצדיק האמת, יותר מהאיש שצריך לזה דעת, והיא לא צריכה כלכך את רוח הקדש שלו, כי זוכה להכל עד כמה ששייך לה, ע"י ביטול לבעלה אם יש לו דעת, וע"י האמונה בצדיק עצמו. כדמצינו בחטא העגל והמרגלים שנשים לא חטאו ע"י האמונה השלימה שלהן במשה רבנו.

ליקוטי הלכות

י"ד חלב ודם הלכה ד' אות ב' – תקון הדעת והאמונה הכל אהרן ושניהם תלויים זה בזה. והעקר הוא האמונה שהיא יסוד הכל, כמו שכתוב, "כל מצותיך אמונה", אף זה ידוע שחיות האמונה הוא מהדעת, כי האמונה היא בחינת מלכות, שחיותה מאור הפנים שהוא הדעת בבחינת באור פני מלך חיים, כי באמת אף על פי שאמונה היא דייקא להאמין באמונה לכוך בלי שום דעת ושכל, כי במה שהשכל מבין אין זה אמונה, כמבאר בהתורה הנ"ל, אף על פי כן שרש האמונה וחיותה הוא דעת, כי בודאי הבהמה שאין לה שום דעת אין שייך לומר עליה שיש לה אמונה, ועקר האמונה היא רק אצל האדם שיש לו דעת. רק שה' יתברך חונן עלינו וממשיך על נפשנו ודעתנו הארה משכל עליון כזה, שעל ידי זה נמשך בנו כח האמונה, כי האמונה נמשכת בשרשה משכל עליון ונבה מאד מאד, שמשם נמשך בנו הכח להתחזק באמונה שלמה. ואף על פי שהאדם יכול לזכות לאמונה שלמה, אף על פי שאין לו דעת גדול כמו שרואין ההמון עם והנשים שיש להם אמונה שלמה, שזה עקר האמונה להאמין בפשיטות כמותם. (כמו שאמר רבנו, זכרוננו לברכה, במקום אחר (שיחות הר"ן לג), אף על פי כן מי שזוכה לשלמות הדעת דקדשה אז אמונתו חזקה יותר ויותר. וכל מה שהאדם זוכה להגדיל דעתו בקדשה, בתורה ועבודה, זוכה להמשיך הארה נפלאה אל האמונה יותר ויותר. ועל ידי זה מתחזק באמונה יתרה בכל פעם, כי כל מה שיודע יותר הוא מבין שאינו יודע עדין כלל שצריך להתחזק רק באמונה שלמה, וגם מחמת שרואה עתה שכמה קשיות שהיה קשה לו בדעתו על ה' יתברך והצדיקים. ועתה נתישבנו אליו על ידי שנפתח דעתו, על ידי זה הוא מבין ללמד סתום מן המפריש; שגם הקשיות שעדין סתומים אצלו בודאי יש להם תרוץ, רק שעדין לא נפתח דעתו כל כך לישב גם אלו הקשיות או שהם מהקשיות שאי אפשר לישבן בזה העולם בשום אופן. ועל כן הוא מתחזק על ידי זה באמונה יתרה בכל פעם. נמצא, שעל ידי הדעת נתחזק האמונה, ומכל שכן להפך, שכל מה שהאדם מתחזק את עצמו באמונה יתרה, נתוסף לו הארה גדולה בדעתו, כי עקר היא האמונה. וכמבאר בהתורה ויהי ידיו אמונה עד בא השמש (בסימן צא), שעל ידי אמונה זוכין לדעת, עין שם. ועל כן דעת ואמונה שניהם אחד, שניהם בכלל נקראים "אמונה", כי עקר תכלית הדעת היא אמונה בבחינת תכלית הידיעה אשר לא נדע (בחינת עולם יג. מה). ומאחר שתכלית הדעת דלא נדע בודאי צריכין רק להעמיד על אמונה וזה תכלית הדעת שזוכין להשיג שאין יודעין עדין כלל, רק על ידי כל הדעת שהשיג מבין בהתבוננות נפלא כמה צריכין להתחזק באמונה ולסמך רק על אמונה שהיא יסוד הכל.

שיחות השייך לתורה זו

בתורה ז' אות ב', (אומר הרב"ה) אבל אי אפשר לבוא לאמונה אלא על ידי אמת וכו'. עיין בליקוטי עצות אמונה אות ד' שביאר שם ענין זה, כי עיקר אמונה הוא במה שאין השכל מבין אותו, כי במקום שהשכל מבין אין צריך להאמין ואם כן כשאין השכל מבין איך יבוא להאמין במה שצריך להאמין, על כן עיקר האמונה תלויה באמת, שאם ירצה האדם להסתכל על האמת לאמתו יבין מאליו שצריכין להאמין האמונה הקדושה בהשם יתברך ובצדיקיו הקדושים ובתורתו הקדושה, אף על פי שאי אפשר להבין בשכלנו המגושם, כי על ידי ההסתכלות על האמת בעין האמת יבין מרחוק שהאמת הוא כך, רק שאי אפשר להבין בשכל וצריכין רק להתחזק באמונה שלימה עכ"ל, ועיין בליקוטי הלכות הלכות פסח הלכה ז' שם מבאר הענין ביותר ועיין עוד בליקוטי הלכות יורה דעה הלכות רבית ועוד בכמה מקומות בדבריו ז"ל שביאר שם, שעיקר שלימות האמונה הוא על ידי אמת שהוא בחינת כלל המוחין והדעת דקדושה, כי בלא דעת יכול להיות פתי יאמין לכל דבר ויכול להאמין חס ושלום בדברים שאסור להאמין בהם, אבל על ידי הדעת דקדושה שהוא בחינת אמת יכול להבין מרחוק במה להאמין ובמה שלא להאמין (ועיין גם לקמן בסימן רנ"ה): (עכ"ל הפל"ח תורה ז' אות ב')

כי באמת אם אינם יודעים דעתו הק' אפילו אם היו נקראים כמה שנים "ברסלבר חסיד" וגם יסעו לאומן אין שום ממש וכח בהתקרבות כי עיקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהרגשת דעתו הקדושה וכמבואר בליקוטי סימן רנ"ה כי מאמונה לבד

היינו כשמאמינים בהצדיק באמונה לבד בלא דעת יכולין ליפול וכשמאמינים בהצדיק עם דעת ג"כ אזי א"א ליפול. מובן ומבואר משיחתו הק' הנ"ל כי עיקר ההתקרבות אל הצדיק תלוי בהשגת והרגשת דעתו הק' באופן שיוכלו לקבל ממנו עצות להתחזק לעמוד על עמדו ולבלי להיות נדחה מן האמת מחמת השינויים והיסורין העוברין על כל אחד. (עכ"ל שארית ישראל מכתבים מר' שמשון בארטקי מכתב עא)

קושיות

א. בלא שום דעת אפשר לו ליפול מהאמונה – צ"ע גדול שרואים קהלות שלימות של חסידים שרבים מהם מאמינים בצדיק ומוסרים את הנפש על האמונה בו, ואפילו גויים נוצרים ומוסלמים שמוסרים את הנפש על האמונה בצדיק שלהם, ובודאי אין להם דעת ואעפ"כ לא נופלים מהאמונה בו. והרבה גוים וחילונים מוסרים את הנפש על איזה דעה משובשת של המנהיג שלהם ובכל כוחם משתדלים בסברות של שקר להצדיק אותו. ובאמת זה כדי להצדיק את עצמם, אבל עכ"פ זה בלי דעת ואעפ"כ לא נופלים מאמונתם אלא אדרבה מתחזקים. הביאור בזה נ"ל שהוא ההבדל בין דעת לקנאות, כי כידוע הקנאות היא כשהשכל יורד לרגלים, דהיינו שנלחם על דבר שכבר הסכימה דעתו עליו. אבל כרגע לא פועל מתוך מחשבה (כידוע בקנאות של קדושה שההלכה שקנאין פוגעים בו היא הלכה ואין מורין כן, כי רק מי שהקנאות שלו היא מתוך אהבת ה' באמת מותר לו (וזהו ח"ג ריה) אבל כשעושה זאת מתוך שיקולים שכליים אסור לו. דהיינו כשאהבת ה' היא כל כך חזקה אצלו עד שירדה לבחי' הנצח והוד ששם בישול העצה למעשה, ואזי פועל בקנאות גרידה שהיא הלמעשה של האהבה אזי מותר לו. (ואמנם יש בזה הרבה מקום לדמיון של שקר) אבל יש קנאות מזוייפת והיא כל הדוגמאות הנ"ל שבני אדם נעשים קנאים על האמונה שלהם כדי להצדיק עצמם. ורבנו בודאי לא ידבר כאן על קנאות אלא על דעת.

ב. צ"ע לאיזה דעת רבנו מתכוון? כי עיין שיחות הר"ן סימן לב"ו שאדרבה צריך להאמין בלי חקירות אלא באמונה פשוטה וצ"ע לכאורה זה אמונה בלי דעת. עי"ש וצ"ע על איזה חקירות מדבר האם רק על של הגויים שאין להם אמונה או גם של צדיקים שנטו אחר החכמות החיצוניות. וצ"ע האם אין מעלה בחיזוק האמונה ע"י ראיות מהמדוע?

ג. שיחות מוהר"ן – אות לב – צריך לחזק את עצמו באמונה (טב) ולבלי לכנס בחקירות כלל ולבלי לעיין כלל בספרים של מחקרים רק להאמין בהשם יתברך באמונה לבד בלי שום חקירות כלל. ואף על פי שנדמה לנו שההמון עם הם רחוקים מחקירות ואינם מחקרים כלל, אף על פי כן באמת כולם הם מערבים בחקירות. כי כל אחד ואחד יש לו חקירות ואפלו קטנים באים על מחשבתם חקירות ובלבולים. אבל באמת צריך כל אחד ואחד לְהִתְחַזֵּק להרחיק החקירות מלבו ולהשליכם מלבו לגמרי לבלי להיות חס ושלוש שום חקרן כלל, רק להאמין בה' ובצדיקים אמתיים באמונה לבד בלי שום חקירות כלל. כי כבר זכינו לקבל תורתנו הקדושה על ידי משה רבנו עליו השלום, וכבר היה לנו צדיקים רבים גדולים ונוראים בכל דור ודור וראוי לנו לסמך עליהם בלי שום חקירות, ולילך בעקבותם להאמין בהשם יתברך בפשיטות ולקיים תורתו ומצוותיו כאשר מסרו לנו אבותינו הקדושים:

וכשאדם הולך בתמימות באמונה לבד בלי שום חקירות יכול לזכות שיעזר לו השם יתברך שיבוא לבחינת רצון שהוא למעלה מחכמה. כי באמת חכמה דקדושה הוא למעלה מאמונה, אבל אף על פי כן אנו צריכים לבלי לילך בחכמות וחקירות רק באמונה לבד כי אמונה הוא דבר חזק מאד, ואזי כשהולך באמונה לבד בלי חקירות וחכמות אזי זוכה לבוא לבחינת רצון שהוא למעלה אפלו מחכמה דהינו שיזכה שיהיה לו רצון מופלג חזק מאד אליו יתברך בהשתוקקות נמרץ מאד עד שלא ידע מה לעשות כלל מגדל ההשתוקקות. ויצעק וכו'. אך יש חקרן שהוא בתוך לב בני אדם. דהיינו הבעל דבר שהוא מכניס חקירות בלב האדם וצריכין להכניעו ולגרשו, לגרש מלבו כל החקירות ולחזק את עצמו באמונה כנוצר לעיל (טג):

ודע כי יש עברות שהם מכניסים כפירות באדם. ויש שבאים עליהם מחשבות על האמונה מחמת שלא נולדו בקדושה כראוי. ויש שהוסיפו על זה מעשיהם הרעים שעשו בעצמם כי יש עברות שהם מזיקים ופוגמים את האמונה כנ"ל. ולזה צריכין בושה ולב נשבר, שמי שיש לו חקירות ומחשבות אלו חס ושלוש ראוי לו להתביש מאד על אשר נולד בגשמיות כזה או שעשה מעשים כאלו שבא לזה שיבואו לו מחשבות כנגד אמונתנו הקדושה "וכבוד ה' מלא את כל הארץ" (במדבר י"ד כא) כי "מלא כל הארץ כבודו" (ישעיהו ג. ו) ועליו באים מחשבות חס ושלוש לגרשו ולעקר חס ושלוש מאלקים חיים אשר הוא חי החיים יתברך ויתעלה שמו. ואין צריך לבאר גדל הבושה שראוי שיהיה לו כשבאים עליו מחשבות כאלו חס ושלוש. ועל ידי בושה ולב נשבר על ידי זה מגרש ומשבר החקירות והמחשבות הנ"ל:

ובאמת אמונה הוא ענין חזק מאד וחיי חזקים מאד על ידי אמונה. כי כשיש לו אמונה אפלו כשבאים עליו יסורים חס ושלוש אזי יוכל לנחם עצמו (סד) ולהחיות את עצמו כי השם יתברך ירחם עליו ויטיב אחריתו, והיסורים הם לו לטובה ולכפרה ובסוף ייטיב לו השם יתברך בעולם הזה או בעולם הבא. אבל מחקר שאין לו אמונה, כשבא עליו איזה צרה אין לו למי לפנות ואין לו במה להחיות את עצמו ולנחם את עצמו. והמשכיל יבין דברים אלו מאליו ויבין דבר מתוך דבר כי אי אפשר לבאר הכל בכתב. והכלל שעקר הוא האמונה בלי שום חקירות כלל ובוזה יהיה חזק לעולם בעולם הזה ובעולם הבא ולעולם לא ימט אשרי לו:

גם זאת צריך לדעת, שיש נשמות כשרות שנולדו בכשרות וגם לא קלקלו מעשיהם שאין באים עליהם כלל מחשבות כאלו, ואפלו כשמדברים בפניהם מענינים אלו לא אכפת להם כלל ואינו מבלבל דעתם כלל. וזה דומה כמו שמדברים מתאוה הידוע בפני סריס שבודאי אינו מבלבל דעתו כלל, כן אלו האנשים כשרים הנ"ל אינם שומעים כלל ואינו נכנס באזניהם כלל עניני חקירות ובלבולים הנ"ל:

ובאמת הקושיות והחקירות של ההמון עם הם שטותים גדולים ואינם קושיות כלל. ויש בני אדם שהולכים עם איזה קושיא זמן רב ובאמת הקושיא שלו הוא תרוץ רק מחמת שאין לו דעת נדמה לו לקושיא. כמו למשל ששואלין את התינוק, שנשבר הזוכיית של החלון ולקחו הזוכיית השני שאצלו וקבעוהו כאן ואם כן יפרח הצפור דרך החלל הזה של זוכיית השני? וכששואלין את התינוק כך, דהיינו שכוללין לו התרוץ עם הקושיא ביחד אזי נדמה לו לקושיא גדולה, ואינו יודע מה להשיב כלל כי נדמה לו לקושיא גדולה, ובאמת הכל שטות, כי אדרבא, הקושיא שיפרח הצפור הוא תרוץ על קושיא הראשונה של שטות. כי באמת אין לוקחין בשביל זה הזוכיית השני לסתם, כי יפרח דרך שם. רק התינוק מחמת חסרון הבנתו אינו מבין שכוללין לו הקושיא עם התרוץ ביחד ונדמה לו לקושיא גדולה. כמו כן ממש בני אדם שנכנס בלבם קושיות של שטות כאלו שבאמת זאת הקושיא הוא תרוץ אך מחמת חסרון הבנתו נדמה לו שהוא קושיא גדולה והבן היטב. על כן צריך האדם לסלק מדעתו ולברר מקושיות וחקירות ושטותים ובלבולים רק לחזק את עצמו באמונה לבד כנוצר לעיל:

ליקוטי	תורה רנה	מוהר"ן	ק"ח.3
ג.	צ"ע כיצד אדם יודע להבחין מתי הקושיות שלו על הצדיק הן בגלל חסרון בו ולא בצדיק (ראה ספר המדות מי שרחוק מאמת נדמה לו הסר מרע לטפש. ואולי אני מאלה שבאמת טועים ומתבטלים למפרסם של שקר? שאצלם הקושיות הן חסרון בו ולא בהם.		
ד.	צ"ע הרי רבנו בשיחות הר"ן סימן לג' שיבח את האמונה של נשים דייקא בגלל שהיא אמונה בלי דעת? ועוד אמרו בגמרא/ו' אשה מכרת באורחים יותר מהאיש, ועוד הרי תכלית הידיעה שלא נדע? ראה לעיל לק"ה חלב ודם הנ"ל שמוהר"ן קצת מדבר בזה. ואולי נשים דייקא ע"י הרגשת הלב שיש להן יותר, מכירות את הצדיק האמת מהאיש, שרק ע"י דעת זוכה לזה. אבל תכלית הדעת אינה קושיא, כי אדרבה ע"י האדם מבין שאין לו השגה בצדיק והחסרון הוא בי.		
ה.	אמונה בלא דעת – צ"ע לכאורה הדעת שבאמונה היא שיודע במה להאמין, א"כ המאמין בצדיק איך יתכן שאין לו דעת? ונראה הכוונה שמאמין בו או כיון שכך חנכוהו או שמאמין בו בגלל ניסים שראה. או לחץ חברתי מצד החברה שנמצא בה וכיו"ב.		
ו.	אמונה היא במה שלא יודע, כי אם כבר יודע לא צריך להאמין, א"כ איזה דעת מחזקת את האמונה? הביאור בזה שעל כן אמונה נקראת שְׁכָל מקיף (ראה סוף תורה ז') כי היא לא שכל שאפשר לבאר במהלכי שכל, אלא רק בהרגשת הלב מרגיש מרחוק שבזה צריך להאמין. ואע"פ שא"א להוכיח שזו האמת, כי יש גם סברות לדחות ולהכחיש האמונה, אבל המאמין צריך לחפש ראיות לחזק את האמונה, כי הספק מחליש ובפרט את האמונה המחייבת לעשות דבר שאין אליו חשק. נמצא לפ"ז תחילה צריך להתפלל שתהיה לו הרגשה נכונה, אבל אחרי שכבר מצא את הצדיק אזי צריך רק לחזק את האמונה בו.		
ז.	בתורה צא רבנו אומר שע"י אמונה בא אל השכל, משמע שזה ממילא, וצ"ע הרי כאן אומר שהאמונה צריכה דעת לחזקה. א"כ מה קודם האמונה לשכל או השכל לאמונה? ונראה כנ"ל אחרי שמצא את הצדיק חיזוק האמונה הוא גם ע"י האמונה בעצמה.		
ח.	צ"ע שבתורה צא מבאר שבנין האמונה, הוא ע"י שמתפשטת לאיברים, ואילו כאן הוא ע"י דעת. ונראה פשוט שהעיקר הוא הדעת, אבל כשיש דעת צריך שהאמונה לא תשאר בלב, אלא גם תצא לפועל במעשים.		
ט.	מוהר"ן בלק"ה שלוחין ה' אות ו' ואות יב מבאר שתמיד צריך לחפש את הצדיק, גם כשהוא כבר אצלו, כי צריך לחפש את הרוח הקדוש שלו ודעתו. ואם נבאר שלזה התכוון רבנו כאן בתורה רנה שבזה מחזק את האמונה, צ"ע כיון שהטעם כי אמונה בלא דעת אפשר ליפול ממנה, לכאורה אדרבה כשמחפש את הצדיק בצדיק עצמו ולא ברור לו שכבר מצא, יותר יכול ליפול מהאמונה בצדיק, כיון שחוקר אחריו ממי שמאמין אמונה עיוורת בלי דעת.		
י.	הרי כל קהילה טוענת שהצדיק שבראשה הוא הצדיק האמת, (כי מי שלא סובר כך בוודאי לא התחיל לחפש את הצדיק) וכיון שצדיק אמת יש אחד/ה, נמצא שלדעת כולם הרוב טועים. וא"כ מה תקנתם של רובא דעלמא, הרי כיון שמצאו צדיק לרוחם, אסור להרהר אחריו אלא רק להתחזק באמונה בו, ולחפש בו את הצדיק?		

הקדמה

ראשית כשמדברים על אמונה נראה להקדים שביסודה היא בחי' מדת ביטול, דהיינו כלי ריק. שתלוי במה ממלאים אותו. ועל כן בקל רגליה יורדות מוות להתמלא בחכמות חיצוניות, ואזי היא עבודה זרה. אבל כשיש לה קצת אמת לכוון עצמה להתמלא מהקב"ה, אזי היא 'צדק מלכותא קדישא', (פתח אליהו) דהיינו שנכנסה לגבול הקדושה. אבל להיות כולה קודש, דהיינו אמונה שלימה, זה כשמכוונת עצמה לקבל רק אמת. ועל זה מדבר כאן רבנו.

רבנו מדבר מאמונה בצדיק, נראה כי רק ע"י הצדיק זוכים לאמונה שלימה בהקב"ה, דהיינו לברור המדמה, שזה התנאי לאמונה יראה ואהבה ויציאה מכל דמיונות היצר והתאוה, שהם עיקר המניעה על האמונה השלימה בהקב"ה. אבל רק ע"י דעת אפשר להתגבר על כל המניעות שיש על ההתקרבות לצדיק, ואת הדעת הזו גם צריך לקבל מהצדיק וזוכה רק מי שמאמין בו. כל זה מבואר היטב בלקוטי הלכות שלוחין ה' עפ"י תורה ח' תנינא כפי שיתבאר לקמן.

¹ שיחות מוהר"ן – אות לג – שוב פעם אחת היה מדבר מאמונה, ענה ואמר: אצל העולם אמונה הוא דבר קטן ואצלי אמונה הוא דבר גדול מאד. ועקר האמונה היא בלי שום חכמות וחקירות כלל. רק בפשיטות גמור כמו שהנשים וההמון עם הכשרים מאמינים:

² ברכות דף י': 'ותאמר אל אישה, הנה נא ידעתי כי איש אליהם קדוש הוא' אמר רבי יוסי ברבי חנינא מכאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש.

³ כך משמע מדברי רבנו בכמה מקומות.

אעפ"כ יש הבדל, כי אמונה בהקב"ה מבואר בזוהר בלק קצה:ו' (ראה תורה ז') שצדק ואמונה הם שני כנויים למלכות, וההבדל הוא, שכשמאיר אמת במלכות, היא נקראת אמונה, וכשלא מאיר בה אמת, אזי היא דינים ונקראת צדק. ואמת הכוונה שמרגישים הארה מלמעלה של אמינות מציאותו והשגחתו עלינו. וראה לעיל בשיחות שהפל"ח כתב שאם ירצה האדם להסתכל על האמת לאמתו יבין מאליו שצריכין להאמין בהאמונה הקדושה בהשם יתברך ובצדיקו הקדושים ובתורתו הקדושה. עכ"ל. ונראה כוונתו שאע"פ שא"א להשיגו ית' אבל אפשר להשיג שבהכרח הוא נמצא וכמובא בב"ר לט א' ו' ראה אברהם עולם בלא מנהיג הציץ אליו בעל הבירה וא"ל אני הוא. דהיינו שבהסתכלות בלי נגיעות אפשר להבין שכל הנעשה בעולם אינו צרוף מקרים אלא הנהגה מכוונת ע"י מנהיג נעלם. ואמנם זה הגילוי הראשון להבדיל בין קודש לחול, אבל להבדיל בין קדש לקדש צריך הארת אמת יותר.

ומסתמא הכי נמי האמונה בצדיק, יש בה מדרגת צדק ואמונה. אבל צריך לברר על איזה אמת אנו מדברים, שהרי אמינות מציאותו של הצדיק אנו יודעים ולא צריך להאמין. אלא הכוונה לאמונה באמינות צדקתו, ורוח הקדש שיש לו שיכולה לתקן אותי, דהיינו עד כמה הוא חד בדור העולה על כולם. אלא שהצדיק יש עליו הסתרה גדולה, ראשית מהיותו בשר ודם, ועוד מה שמסתיר עצמו מהסט"א כדי לפעול פעולות, (ראה תורה סג ד"ה והצדיק בחי' ברית מגלה טפח ומכסה טפח. עיין תורה פ"ח וק"ד ור"ח שמסתיר עצמו כדי שלא יגזלו ממנו את השפע) ועוד גם גורם שיהיה עליו מחלוקת, כי יש מדרגות שא"א לבוא אליהן אלא ע"י שיש עליו מחלוקת כמבואר בחיי מוהר"ן סימן תב/י". ועוד ראה תורה רמג שמרוב פשיטותו לא נראה עליו שום קדושה. ותמיד יש עליו קושיות^ט כמבואר בתורה קמ.

¹ רבי חזקיה פתח הקדים לפרש מש"כ והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו, ואמר האי קרא פלא איהו חד פסוק זה רישא וסיפא הכל הוא דבר אחד, מאי חדושא אתא לאשמעינן איזה חידוש בא הסיפא להשמיענו יותר מן הרישא, דהא צדק היינו אמונה, ואמונה היינו צדק, כי שניהם כנויים למלכות, וכן אזור מתניו, היינו אזור חלציו ולמה כפל את הענין במלות שונות, לא אשכחן קרא כהאי גוונא אין אנו מולאים מקרא כעין זה. ומשיב אלא לאו צדק כאמונה ללא לך אינו כמו אמונה, ואף על גב דכלא חד ואף על פי שהכל הוא ענין אחד, וחד דרזא איהו והיא מדרגה אחת של המלכות, אבל בזמנא דקיימא דינא קשיא אבל בזמן שהיא עומדת כדין קשה, ומקבלא מסטר שמאלא והיא מקבלת מלך הגבורה שבמאל, מחמת רוע המעשים של התחוננים, כדין אקרי צדק, דינא ממש או היא נקראת לך, שהוא דין ממש, ששם זה מורה על תוקף הדין שבה, ולקמן מפרש מהי המלכות נקראת אמונה.

והיינו וזהו מה שכתוב פי פאשר משפטיך לארץ, צדק למדו יושבי תבל, פירושו דהאי דרזא דמשפט רחמי איהו כי מדרגה זו הנקראת משפט היא רחמים, שהוא סוד ז"א שהוא בעל הרחמים, והוא מאיר למלכות הנקראת ארץ, וכד אתקריב משפט בצדק וכשמקרב ומאיר משפט בלדק, דהיינו ז"א למלכות, כדין אתבסם אז היא מתבסמת מתוקף דיניה, ויכלין בני עלמא למסבל דינא דצדק ובני אדם יכולים לסבול את תוקף דיני האדם, שאם לא כן, היה העולם נשרף מתוקף הדין שבה. (רמ"ה ומפרשים)

וממשיך ואמר כי אמונה נקראת המלכות בשעתא דאתחבר בה אמת לחדוה בשעה שמתחבר בה ז"א הנקרא אמת לשמחה דהיינו ליחוד, שאז מתגלה עליהם אור הדינה שהיא מקור השמחה, וכל אנפין הדין ואז כל פני הספירות מאירות מחמת שמחה, ונהנת מהאור הגשפע מהדינה, כדין אקרי אמונה אז המלכות נקראת אמונה, ואית ותרנותא לבלא ויש תרנות ומחילות עונות לכל ישראל, ואין מדקדים על המעשים של התחוננים, אלא משפיעים בין לראויים בין לשאינם ראויים.

ועוד יש זמן שהמלכות נקראת אמונה, דהיינו בכל לילה וכל נשמתין סלקין כאשר כל הנשמות עולות צעת שינתם, מתחייב בכמה חייבין דחייבין בישין והן מחייבות בכמה חייבים של עונות רעים, ר"ל שעברו כמה עבירות וראויות הם לעונש, וכיין דבפקדון סלקין אבל כיון שעולות למלכות בפקדון, שאומרים לפני השינה בידך אפקיד רוחי, אהדר לון ברחמי, וחס עלייהו היא מחזרת אותן ברחמים, ומרחמת עליהן, ור"ל שמחשבת את הנשמות ומחזרתן ברחמים הגם שאינן ראויות, כבוד חדשים לבערים רבה אמונתך, וכדין אקרי אמונה ואז היא נקראת אמונה, על שהיא נאמנת בפקדונה להחזיר את הנשמות. והוקשה לו אם כן אמונה ולדק הם שוים, שבהארת ז"א הם נמתקים, לכן אמר ולית אמונה בלא אמת ואין אמונה בלא אמת, ר"ל אין המלכות נקראת אמונה אלא כשמתייחדת עם ז"א הנקרא אמת, אבל כשהיא בדיחית לך אז היא לפעמים בלא משפט.

השתא עתה חוזר לתרץ מה שהקשה לעיל על מש"כ אזור מתניו ואזור חלציו, מהו תרין אזורין הכא מהו אלו השני אזורים, דהיינו ב' שמות של המתנים שחוגרים שם, ומשיב ומתנים וחלציו, אף על גב דחד אינון אף על פי שהם דבר אחד, כי לכאורה נראה שהם רק שמות נרדפים, אבל בזמנת תרין דרזין אינון הם שתי מדרגות, דהיינו חד לעילא וחד לתתא אחת למעלה ואחת למטה, ומפרש לעילא בשירותא אקרי מתנים למעלה בחחילת המתנים, נקרא מתנים, והם כנגד החו"ג הנכללים בחפירת, לתתא בסופא אקרי חלציו למטה כסוף המתנים נקרא חלציו, כמה דאת אמר וחדוה על חלציו האקה חוגרת עצמה על חלציה לכסות את גופה, והיינו בסופא על ריש ירכים כסוף המתנים שהוא על ראש הירכים, וסוד הדבר כי כשמגיע השפע עד סוף נ"ה, שם הדין מתמתת, ומתעוררת מלת הרחמים להשפיע רב טוב לישראל.

¹ בראשית רבה פרשה לט פסקה א – ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וגו' ר' יצחק פתח (תהלים מה) שמעי בת וראי והטי אונך ושכחי עמך ובית אביך אמר רבי יצחק משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום וראה בירה אחת דולקת אמר תאמר שהבירה זו בלא מנהיג הציץ עליו בעל הבירה אמר לו אני הוא בעל הבירה כך לפי שהיה אבינו אברהם אומר תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג הציץ עליו הקב"ה ואמר לו אני הוא בעל העולם (שם) ויתאו המלך יפך כי הוא אדוניך ויתאו המלך יפך ליפותיך בעולם והשתחויו לו הוי ויאמר ה' אל אברהם:

² חיי מוהר"ן – אות תב – שמעתי מאנשי שלומנו גם כן בעין זה ובסגנון אחר קצת. פעם אחת היו אנשי שלומנו קובלים לפניו שקשה להם לסבל ענין המחלוקת והרדיפות וכו', ענה ואמר להם תאמינו לי שיש בידו כח לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי, אבל מה אעשה שיש מדרגות והיכולות כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלקת. והראיה, פי משה רבנו עליו השלום בודאי היה

ולכן נראה שהדעת שצריך להחיות בה את האמונה, היא לדעת שתמיד צריך להמשיך לחפש את הצדיק, כי צריך הרבה זכות למצא את הצדיק האמת, וגם מי שכבר זכה עדיין צריך הרבה לחפש בתוך ההעלמה והחושך וההסתרה שיש עליו (כמבואר בתורה יז). וכלשון מוהר"ת בלק"ה (שלוחין ה' ו') **פי בודאי אין החפוש והבקשה אחרי גוף הגשמי של הצדיק פי אם אחרי רוח הקדש שלו שעל ידי זה עקר ברור המדמה, שזה תקונו**^א.

נמצא שאמונה עם דעת מתחילה, עוד לפני שאדם מאמין בצדיק, וצריך להמשיך אותה גם כשכבר מאמין בצדיק.

רואים בחוש שאנשי הצדיק האמת מועטים. כי האמת נעשית עדרים עדרים, וכל קהילה היא מיעוט ביחס לכל האחרים. ורבים בנינו צדיק הדור מתהדרים. והשאלה כשאדם מחפש את הצדיק האמת, ראשית כיצד מחליט מי הוא, ואח"כ עד מתי יש לו להשאר בספק, וממתי נידון כמהרהר אחרי רבו?

ונראה לומר שתחילה צריך ללמוד מה זה צדיק, והקושי בזה הוא לצאת מההקדמות שעליהן גדלתי ולבחון בהקדמות אמתיות/כ"י. וזה הדבר הקשה ביותר. אבל יש דברים ברורים, שהרי פשוט שאנו מדברים על מי שרוצה להתחזק בראת שמים שמתחילה בלימוד ש"ע, ולהתחזק באמונה ובחיות בעבודת ה', ובהתעוררות לשמירת הברית והעינים וכו', ובשפלות, להתחזק בויתור באהבת ישראל בעין טובה כבוד הזולת, להיות בעל חסד משפיע ולא מקבל הנצרך לבריות אפילו ברוחניות, וכו'... ממילא אני מחפש צדיק שמחזק את אנשיו בדברים האלה. ורבנו לימד אותנו שזה לא ניכר בצדיק, שהרי מסתיר עצמו כנ"ל. אבל ניכר באנשיו שמדברים בזה, דהיינו שעב"פ יש להם רצונות לזה עד שבזה מדברים, ובעיקר ניכר במדת השפלות (כמבואר בתורה קלה שצדיק אמת ניכר במדת השפלות של אנשיו).

וצא ולמד מאברהם אבינו כשחיפש היכן היא הארץ שהקב"ה אמר לו לך לך וכו' אל הארץ וכו', מבואר בזוהר (לך לך עת.)^ב שעם כל חכמתו העצומה לא עלה בידו לברר אלא היכן היא לא נמצאת, וכשגילה היכן היא לא השיג מהותה, עד שנגלה אליו הקב"ה וגילה לו. (ועיין תורה פא ותורה קבט שהצדיק בחי' ארץ ישראל)

לו פח המושף להמשיך את כל ישראל אליו, כדכתיב (שמות ל"ה), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כי הוא היה הדעת של כל ישראל, והיה כבודו להקדיל ולהמשיך את כלם אליו, ואף על פי כן מה כתיב (שם ל"ג): **והביטו אחרי משה ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיוצא בזה עוד. וכל זה כי יש דברים פאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלוקת שחולקין עליו וכו'. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין ז).** **האי תגרא דמאי לבדקא דמאי' שנאמר, "פוסט מים ראשית מדון" וכו' וכתוב (דברים כ). "כי האדם עץ השדה". ועץ השדה (שקורין ביימל) כל מה ששופכין מים סביבו ביותר, הוא גדל ביותר:**

^ט **בתורה כ'** רבנו מדבר מבאר מרים והלב העליון שממנו מקבלים תירוצים על הקושיות על הצדיק, ע"כ בהסתלקות מרים נאבדו התרוצים ונתעורר מריבה על הצדיק. עיין שם בהקדמה שהביאורים אין הכוונה לתירוצים אלא לאור משער ה' שהוא תירוץ אחד על הכל ואצל כל אחד לפי קושייתו מצטייר לתירוץ השייך לו. ואולי אפ"ל שעל כן לנשים יש פחות קושיות כיון שקשורות יותר מהאיש לבאר מרים שהיא בחי' המלכות, ועל כן מברכות שעשני כרצונו, כי קשורות יותר לשרש הרצון שהוא שער ה' הנ"ל.

^י **עוד בלק"ה שם אות יב** – כי הצדיק מסתתר בכל פעם מהעולם מחמת קלקולם ונתרחק מהם הרבה עד שקשה להם לקבל ולינק מאורו הגדול פי אם על – ידי יגיעות ובקשה וחפוש הרבה. וזה גם בחי' מכל שכן אחר הסתלקות לעלא ולעלא, צריכין לחפשו ולבקשו יותר ויותר לסלסל ולחפש בתורתו הקדושה וליילך בדרךיו ואורחותיו הקדושים, ולבקש ולהתחנן הרבה לפני ה' ותברך עד שיריד דמעות הרבה עד שישפף לבו כמים לפני ה' עד שיזכה למצא ולהשיג פנימיות פנות תורתו הקדושה שזהו בחינת הצדיק בעצמו, פי עקר הצדיק הוא תורתו הקדושה שישם גנוח רוח הקדש שלו. וצריכין להאמין שבודאי נמצא אחד או רבים שהם תלמידיו האמתיים שקבלו תורתו ודרבנו ועצותיו ורמזיו הקדושים שיכולים להחיות את הכל, פי אין דור יתום ובודאי לא נסתלק הצדיק עד שהשאיר אחריו ברכה, שהם התלמידים האמתיים שלו, שהם בחינת החליפות שלו.

^{יא} **וכדמצינו שרבי זירא עם ק' תעניות לשכוח תורת בבל, כדי שיוכל ללמוד תורת ארץ ישראל, (ב"מ פה. וראה לק"ה ר"ח ה' ז)**

^ב **זוהר לך לך דף עת. – ויאמר ה' אל אברהם לך לך, אמר רבי אלעזר, לך לך פירוש לגרמך לעצמך להנאתך ולטובתך, והיינו לאתקנא גרמך כדי לתקן נפשך ע"י קיום המצוות בארץ ישראל, לאתקנא דרמך וכדי לתקן המדרגה שלך שהיא המלכות שעתה בתחלת גרותך אתה אחוז בה, ועוד לך לך, לית אנת כדאי למיקם הכא בין חייבין אלין אינך כדאי ר"ל אין זה לטובתך לעמוד כאן בין רשעים הללו תחת רשות הקליפות, כי החברה הרעה פוגמת בנפש אעפ"י שלא ילמוד ממעשיהם, ורמך דמלה לך לך וסוד הדבר מה שאמר הקב"ה לאברהם לך לך, (דף עת ע"א) דהא קדשא בריך הוא יהיב ליה לאברהם רוחא דחכמתא כי הקב"ה נתן לאברהם רוח חכמה, וזהו ידע ומצורף סטרי דיישובי עלמא והיה יודע ומצורף בחכמתו אשר נתן לו אלהים כל הכחות והטבעים הנמצאים בד' רוחות של ישוב העולם, ונקט לשון מצורף כי היה עושה כצורף הזה שמצורף הכסף מהסיגים, כן היה משוטט בדעות ובחכמתו, וכמה כחות חיצונים נודמנו לפניו והיה משליך הסיגים ההם והולך ונכנס להשיג פנימה בקדושה, עד שהשיג תחלה את הסוד של שבעים שרים הממונים על העולם כדמפרש ואזיל, ואסתכל בהו ואתקל בתיקלא והתבונן בהם ושקל במאזני שכלו גוי גוי וארצו ונחלתו בארץ, וידע עד היכן מגיע חלק כל גוי כנגדו ברקיע, לפי שידע כי כמדה התחננה מדת הארץ, כן תהיה מדה העליונה חלק השר השולט עליה, וידע חילין די ממנן על סטרי ישובא עד שידע והשיג בחכמתו את כחות השרים הממונים על כל ארצות הישוב. (מ"מ וכל"ג וכו')**

כד מטא לגו נקודה דאמצעייתא דיישובא כשהגיע בהתבוננות שכלו לתוך נקודה האמצעית של הישוב שהיא ארץ ישראל שהיא טבור העולם, תקיל בתיקלא ולא הוה סליק בגדיה שקל במאזני שכלו לדעת אותה כדמפרש ואזיל (ועי' זוה"ק ויקהל כט סו"ט), **אשגח למנדע חילא די ממנא עלה ולא יכיל לאתדבקא** לבדו משפיע בהרקיע שעל א"י, ואת זה לא השיג עדיין כדמפרש ואזיל (ועי' זוה"ק ויקהל כט סו"ט), **אשגח למנדע חילא די ממנא עלה ולא יכיל לאתדבקא** גם השיג והתבונן לדעת את השר הממונה עליה ושלט בה ולא היה יכול להשיגו במחשבת לבו, **תקיל כמה זמנין וחמא דהא מתמן אשתיל כל עלמא** שקל עוד במאזני שכלו כמה פעמים עד שראה כי שם היא אבן השתייה שממנה הורשת העולם, והיא נקודה האמצעית של כל העולם ובה יסוד וכלל כל הנמצא בכל חלקי הישוב, כיון שהשיג את זה **אשגח וצורף ותקל למנדע** השיג והתבונן וצורף ושקל עוד לדעת מי הוא הממונה עליה, **וחמא דהא חילא עלאה דעלה לית ליה שעורא** וראה בחכמתו שכל העליון הממונה עליה אין לו שיעור מפני שהוא סיבת הכל שאי אפשר להשיגו, **עמיק וסתים** והוא עמוק

ובאמת למצא את הצדיק האמת היא זכות ולא שכל, יש שזוכים בלא מאמץ, ויש שצריכים הרבה לצעוק ולבקש מלאך של אמת שיורה להם את האמת. כמבואר בלק"ה/י²¹. וכבר שאל מוהרנ"ת/ת²² את רבנו כיצד זכה להתקרב אליו, ומסתמא כוונתו כיון שרבנו כל כך מסתיר את עצמו.

אבל כשאדם מחליט לקבל על עצמו את הצדיק שבחר, אזי מיד צריך לנהוג בו כבוד מלכים, ואסור להרהר אחריו, ואדרבה צריך לחזק את האמונה בו, ואע"פ שמותר להתחרט אם מוצא צדיק גדול יותר. ואין זה מהרהר אחר רבו, כי מהרהר אחר רבו, זה כשהתלמיד חושב שהוא חכם מרבו אפילו באיזה דבר אחד, אבל כשהוא חושב שצדיק אחר חכם יותר, מותר לו לילך אליו בלי לזלזל בקודם.

נמצא שלחוק את האמונה בצדיק הכוונה בצדיק שקבלתי על עצמי שהוא הרב שלי. והחיזוק הוא בדעת, וזה בשני מישורים, אחד תמיד לברר מה אני רוצה לזכות ע"י הצדיק, וב' לחפש בצדיק את המדות שאני רוצה לזכות בהן. ועוד להיות צוותא לצדיק כי הצדיק פועל ישועות ע"י שמעלה את הרצונות של אנשיו מיין נוקבין/י²³.

וסתום, **ולא איהו פגונוי דסטרי דרגי דישובא** וזאת השיג שמדרגת א"י אינה כמדרגת שאר חלקי ישוב העולם, ואי אפשר לדמות ולהקיש זה לזה כי כמה מעלות טובות יש לארץ ישראל על מעלות שאר חלקי הישוב, **אשגח ותקיל וידע, דהא כמה דמהיא נקודה אמצעייתא דישובא מניה אשתיל כל עלמא לכל סטרוי** ועוד השיג והתבונן ושקל במאזני שכלו ועלתה בידו לדעת, כי כמו שמאוחת הנקודה האמצעית של הישוב ממנה נתיסד ונתפשט העולם לכל קצוותיו, **הכי נמי ידע דהא חילא דטרי עלה, מתפן נפקו כל שאר חילין דמפן על כל סטרי עלמא, וכלהו ביה אחידן** כמו כן ידע והשיג כי הכח העליון השורה עליה, ממנו יצא כל שאר כחות הממונים על כל רוחות העולם, וכולם בו אחוים, **כדין ויצאו אתם מאור כשדים** כדי לצאת מאותם חכמות החיצוניות שהיו עוסקים בהם הכשריים, **ללקת ארצה כנען** וחשב שבהליכתו ובהתקרבותו לארץ כנען תתגלה לו איזו השגה בדרך מענינה של ארץ ישראל ויכול ליכנס בתוכה, וכיון שלא נתגלתה אליו שום התגלות, **לכן עוד אשגח ותקיל וצריף למיקם על ברירא דמלה דהוא אתר** עוד השיג והתבונן ושקל וצרף בשכלו לעמוד על ברור הדבר של אותו המקום, ר"ל שרצה להשיג מהות הארץ ומנהיגה, **ולא תהו ידע, ולא יכיל למיקם עלה לאתדבבא** אבל לא היה יודע ולא היה יכול לעמוד עליה להשיגה, **פיון דחמא תוקפא דהאי אתר ולא יכיל למיקם עליה** כיון שראה תוקף וחוזק מקום שהוא למעלה מהשגתו ולא היה יכול לעמוד עליו, **מיד ויבאו עד חרן וישבו שום** כי ירא ליכנס בארץ בלי ידיעת הנהגת השר השולט בה. (נמ"ק ורל"ג וכו')

ומוסיף לפרש **מאי טעמא דאברהם** שנשאר בחרן יחד עם תרח ולוט, ואמר **אלא דאיהו תהו ידע וצריף בכל אנון שלטנין מדברי עלמא בכל סטרי דישובא** אלא הוא אשר כבר ידע וצרף והשיג בכל אותם שלטונות על שרי האומות שהם מנהיגי העולם בכל קצוות הישוב, **והיה תקיל וצריף אנון דשליטין בסטרי דישובא מדברי כוכביא ומזליהון** וגם היה שוקל ומצרף בשכלו אותם השרים השולטים למעלה מעל הישוב שהם מנהיגי הכוכבים והמזלות, **מאן אנון תקיפין אלין על אלין** וידע מי הם ועד כמה הם חזקים אלו על אלו, **והיה תקיל כל ישובי דעלמא והיה סליק בידוי** והיה שוקל בשכלו את כל ישובי העולם ועלתה בידו והשיג אותם, **כד מטא להאי אתר חמא תקיפו דעמיקין ולא יכיל למיקם ביה** אבל כשהגיע למקום הזה אל שער השמים ראה בחכמתו תוקף ועומק המקום הזה, וידע כי הוא עמוק עמוק מי ימצאנו ואי אפשר להשיג בדרך חקירה את השר הממונה על ארץ ישראל, כי היא השכינה מלכותא קדישא, **לכן נשאר בחרן והיה מתירא ליכנס לארץ עד שיתודע לו מהות השר ההוא.** (נמ"ק ורל"ג וכו')

ועומק הדברים מבואר בע"ח (סמ"ג פ"א), כי למעלה ברקיע יש שער גדול שישעורו כנגד כל ארץ ישראל, ונקודת אמצעיתו מכוונת כנגד בית המקדש, וסביב שער זה יש ע' חלונות שמהם יורד השפע לע' שרי האומות, ואברהם ידע והשיג הכח של כל אחד ואחד מהע' שרים לפי שהיה בקי בכל אותם החלונות שמהם מושפעים הע' שרים, וגם את השער הגדול שהוא כנגד כל ארץ ישראל שדרכו יורד אור גדול בדרך ישר ישראל, שמקורו מהיכל לבנת הספיר המכוון כנגד בית המקדש רצה להשיג בשכלו לדעת מעלת האור ושיעורו בדרך ישר שם, אבל לא עלתה בידו למצוא לו שיעור מוגבל כשאר כל הארצות. (הנמ"ק)

פיון דחמא קדשא ברין הוא אתערותא דיליה ותיאובתא דיליה כיון שראה הקב"ה את התעוררות שלו והתשווקה שלו לדעת את עניני ארץ ישראל, **מיד אתגלי עליה** מיד נגלה עליו הקב"ה, **ואמר ליה** תתרחק מלחקור בכל החכמות לדעת את חלקי ישוב הארץ ושר שלהם, **אלא לך לך, למנדע לך ולאתקנא גרמך** לך לחקור ולדעת את שורש נשמתך מאיזה מקום נחצבה ולתקנה ולהשלימה ולהחזירה אל שורשה, נמצא שכל מה שהולך ומשתלם הוא הולך ומתקרב אל ידיעת עצמו, ר"ל ידיעת נשמתו והיינו למנדע לך, וכשתשיג ידיעת עצמך ותתקן נשמתך אז תשיג מה שקודם לא יכולת להשיג, והיינו שגלה לו הקב"ה סוד ספר יצירה, שמשם השיג בריאת עצמו ושורש נשמתו ואבריו ואברי העולם, ומשם השיג אלקותו יתברך וסוד ספירותיו וכל המרכובות והנהגה העליונה, וככל שתיקן עצמו יותר השיג שם ביותר, ומש"כ **מארצך** פירוש **מההוא סטרא דישובא דהוית מתדבק ביה** לך מלחקור חלקי הישוב שהיית מתדבק בוה, כי אין לך שייכות עם כל ארצות ושרי הגוים שאתה מתחכם לדעת ישובם וטבעם, **וממולדתך** פירוש **מההוא חכמה דאת משגח ותקיל תולדתא דילך** ולך מלחקור אותה החכמה של אצטגנינות וחכמת המולד והמזל שאתה משגיח ושוקל התולדה והשורש שלך, **ורגעא ושעמא וזמנא דאתיילידת ביה ובההוא כוכבא ובההוא מזלא** ולך מלחקור על הרגע והשעה והזמן שנולדת בהם, ועל הכוכב והמזל ששלטו אז, כי אין לך צורך לדעת את התחייבות המזל באותו הזמן שנולדת בו, כי דע שאין מזל לישראל אלא הכל הוא כפי גזרת חכמתו יתברך, **ומבית אביך, דלא תשגח בביתא דאבוך** שלא תשגיח בבית אביך, פי' בשביל הירושה שאתה ראוי לירש, **ואי אית לך שרשא לאצלחא בעלמא מביתא דאבוך** וגם לא תשגיח אם יש לך שורש להצליח בעולם מחמת שורש בית אביך, **גגין כף לך לך מחכמה דא ומאשגחתא דא** ובשביל כך לך מחכמה זו ומאשגחה והתבוננות זו.

תא חני דהכי הוא בא וראה שכן הוא, **דהא נפקו מאור כשדים והו' בחרן** שהרי יצאו מאור כשדים וכבר היו בחרן, **אמאי יימא ליה** אם כן למה אמר לו הקב"ה לאברהם **לך לך מארצך וממולדתך** הרי כבר יצא מארצו וממולדתו, **אלא עקרא דמלתא כמה דאתמר** אלא עיקר הענין הוא כמו שנאמר לעיל שהכוונה להוציא מחקירותיו בענין ידיעת חלקי הארץ וידיעת תולדה שלו, וע"י שתחקור כמה שנצטוו תגיע אל הארץ אשר ארצך פירוש ארצך **מה דלא יכילת למיקם עליה ולא יכילת למנדע** אראה לך בארץ ההיא מה שלא יכולת לעמוד עליו ולא יכולת לדעת כי לא נכנס בגדר חקירה אנשית, והיינו **חילא דההיא ארעא דאיהו עמיק וסתים** הכח של ארץ ישראל שהוא עמוק וסתום ולא ידע אנשו ערכה. (נמ"ק ורל"ג וכו')

²¹ עיין לק"ה (מנחה ו' ה') ומתנת שכיב מרע ג' ה') החפץ באמת מוטרין לו מלאך של אמת.

²² **שיש"ק ח"ב** אות רצו – מוהרנ"ת פנה פעם אל רבנו, ואמר: **"זה שהעולם רחוקים ממך, זה לא קשה לי; אולם במה זכיתי אני להתקרב אליכם?" ענה לו רבנו: "גם זה לא קשה!"** !דאס וואס די וועלט איז ווייט פון אייך איז מיר נישט קשה, אבער פאר וואס איך יא? – דאס איז אויך נישט קשה! ואמר אחר-כך מוהרנ"ת, **שכשתרץ לו רבנו ש"גם זה לא קשה"**, באמת שוב לא היה לו קשה הדבר.

²³ ראה תורה יג ותורה ב'

ועיין לק"ה שבת ה' אות יג/טו¹⁰ שצדיק האמת בחי' שבת ומי שעדיין לא מצא את הצדיק האמת, הוא כמו המהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת, שצריך לבחור לו יום אחד שינהג בו כל דיני שבת ובשאר ימים ינהג כספק שבת לחומרא. הכי נמי יכבד את כל הצדיקים, ויקבל עליו אחד מהם שנראה לו יותר גדול מכולם, וימשיך לחפש ולבקש את הצדיק האמת.

ועיין שיש"ק (ח"ב אות ק"ב) שרבנו אמר שיש ג' כתות: מבקשי שירים, ומבקשי תורה, ואפויים בליבו. וכאן אין אנו מדברים מבקשי שירים, דהיינו ברכות וגשמיות, אע"פ שגם בשירים יש סגולה גדולה לתשובה אבל כשכל ההתקרבות היא לשירים זה עדיין מחפש גשמיות. ומבקשי תורה הם המבקשי הדעת של הצדיק והדרכה לבוא לכל המדות הטובות. אבל אפוי בלב הצדיק זה שגם בלי לשמוע תורה מאיר בו הצדיק מוחין לצאת מכל התאוות. כמובן הכל זה רק מי שבאמת זה מה שהוא מבקש.

דעת

ונראה לומר שדעת יש לה שתי משמעויות, כי הרבה פעמים הכוונה לשכל, אע"פ שעיקר הפירוש הוא לשון חיבור כמ"ש ו"ידע אדם", והכוונה לחיבור להקב"ה. אבל החיבור הזה אפשרי רק ע"י עצות הצדיק, וזה הכוונה שבלי דעת האמונה חלשה הכוונה בלי הרצון להתחבר אל הקב"ה ודייקא ע"י עצות הצדיק.

חז"ל כבר אמרו (ראה מכילתא) ו"ש"א להאמין בהקב"ה בשלימות אלא ע"י הצדיק, בבחי' "ויאמינו בה" ובמשה עבדו/ו"י. ועיקר ההתקרבות להצדיק, וכן מה שרבנו מדבר מזה בקיצוניות גדולה מאד על ההתקשרות ואהבת

¹⁰ ליקוטי הלכות שבת הלכה ה' אות יג - יג) וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה המהלך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת מונה ששה ימים ומקדש שביעי ואמרו שם שגם בכל הששה ימים אסור לעשות מלאכה פי אם כפי חיינו לבד. וגם ביום השביעי שלו עושה מלאכה כפי חיינו ולמאי נ"מ מקדש שביעי לקדושי ואבדלתא. פי הצדיק האמת הוא בחינת שבת כנ"ל..... וזהו המהלך במדבר ואינו יודע מתי שבת. דהיינו שהוא מספק מי הוא הצדיק האמת שהוא שבת דכלהי יומי הדין הוא שצריך לקדש את כל הימים בקדשת שבת. דהיינו שצריך להאמין בכלם ויחזיקם כלם בבחינת קדשת שבת שם ה' שהוא בחינת שם הצדיקים פי הימים הם בחינת המדות שהם בחינת הצדיקים שכלולים מכל הימים והמדות בבחינת גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו ימים יצרו וכו'. ולא יעשה מלאכה פי אם כפי חיינו לבד. הינו מאחר שאינו זוכה לדעת מי הוא הצדיק האמת להתקרב אליו ולתקן נפשו. הוא צריך לפרש עצמו ממלאכות וטרדות ועסקי העולם הזה ולא יעשה מלאכה ועסק פרנסה פי אם זמן מעט כפי חיינו בצמצום לבד ושאר כל היום יכלה על הבקשה והחפוש שיחפש ויבקש הרבה את הצדיק האמת להתקרב אליו כמבאר בהתורה תקנו ג' בלקוטי תנינין סימן ח) שצריכין לחפש הרבה הרבה את הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח נבואה שעקר המשכת האמונה הקדושה שהיא כלל הכל הוא על ידו. וצריכין לבקש הרבה הרבה מזה יתברר לזכות להתקרב לצדיק כזה על פן אסור לו לעשות מלאכה פי אם כפי חיינו. הינו שלא יעסק בעסקי העולם בשביל פרנסה פי אם כפי חיינו בצמצום ושאר הזמן יעסק רק לבקש ה' יתברר שיזכה למצא צדיק אמת כזה שיש לו בחינת רוח נבואה שעל ידו עקר תקונו כנ"ל וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בענין הנ"ל שמקדש שביעי. פי אף על פי שמקדש כל הימים דהיינו שמאמין בכל הצדיקים כנ"ל אף על פי כן הוא צריך לברר לו אחד שיהיה אצלו בבחינת שבת לגמרי להתקרב אליו ביותר. עד שיופך למצא באמת את הצדיק השלם בתכלית השלמות וכו' כנ"ל שעל ידו עקר תקונו. אבל כל זמן שאינו זוכה לזה והוא כמו מהלך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת שאינו יודע מי הוא הצדיק האמת השלם כנ"ל. הוא צריך להחזיק כלם בקדשת שבת ולהאמין בכלם כנ"ל:

....כי הצדיק האמת הוא בחינת שבת כנ"ל כי עקר שם ה' נתגלה על ידי השם הצדיק האמת וכל מה שיגדל שם הצדיק האמת יותר ויותר יגדל שם ה' יותר ויותר. פי שמו יתברר משתף בשם הצדיקים כנ"ל שזהו בחינת שבת שהוא שמא דקדשא בריה הוא. וכמו שאמרו התבריה רבי שמעון בר יוחאי אנת שבת דכלהי יומי. אבל בעונותינו הרבים נתבלבל העולם מאד ונתרבה המחלוקת בעולם. ונעשה קטגוריא גדולה בין התלמידים חכמים בעצמם. עד שאין האחד יודע האמת לאמתו מי הוא הצדיק האמתי שיוכל לתקן אותו בשלמות ומקמת זה מתנגדים החולקים לגמרי על כל החסידים והצדיקים שהיה מימות הבעל שם טוב רבן של כל בני הגולה זכר צדיק וקדוש לברכה, פי מתלוצצים ואומרים שהם מאמינים לכל דבריהם של כל החולקים זה על זה. וממילא לא נשאר אצלם גם אחד מהצדיק שאמינו בו. כידוע ליצנות זאת בעולם. אבל באמת לא כף המדה ולא כף יפה להם וה' יתברר יסלח להם על זה וישיב לבם אל האמת והאמונה. כי אדרבא אנו צריכין להאמין בכלם בכל מי שמנהיג ישראל על פי דת תורת משה בכתב ובעל פה על פי הספרים המיסודים על אדני פו של הגמרא הקדושה מדרשים וספרי הזהר הקדוש וכתבי האר"י ז"ל וכו' וודאי אנו צריכין להאמין בכלם כי רק מכת העוסקים בחכמות חיצוניות שעוסקים במקרא לבד. ופונים ערף מהגמרא הקדושה והם כמו הקראים ממש למי שקבי בהם ובדרכיהם. וכל למודם הרע ופרושיהם הרעים הם על פי יסודות האפיקורסים המפרסמים כמו אריסטו וחבריו ימח שמם ונמח זכרם. מכתות כאלו ומספריהם צריכין להרחיק בתכלית הרחוק יותר מהרחקת בעלי ראתן. כי עליהם נאמר כל באיה לא ישונו ולא ישיגו ארחות חיים כידוע לכל בעל דת ישראל גדל עצם רשעותם וארסם הרע והנמחר רחמנא לשונו מהם ומהמונם. אבל כל הצדיקים והפשרים המתנהגים על פי דברי רבותינו זכרונם לברכה בגמרא וזהר ובכתבי האר"י והבעל שם טוב ותלמידיו זכותם יגן עלינו וודאי אסור לחלק על שום אחד מהם. וכמוכן בדברי רבנו זכרונם לברכה בהתורה בחוצרות בלקוטי הראשון בס"מ (ה) על פסוק און שומעת תוכחת חיים קרב חכמים תלין שמי שרופה לחוס על נפשו אסור לו לשמע כלל המחלוקת שבין הצדיקים השלמים רק להאמין בכלם:

¹¹ מכילתא פרשת בשלח פרשה ו - ויאמינו ביי' ובמשה עבדו. אם במשה האמינו קל וחומר ביי' בא זה ללמדך שכל מי שמאמין ברועה נאמן כאלו מאמין במאמר מי שאמר והיה העולם. כיוצא בדבר אתה אומר (במדבר כ"א) וידבר העם באלהים ובמשה אם באלהים דברו קל וחומר במשה אלא זה בא ללמדך שכל מי שמדבר ברועה נאמן כאלו מדבר במי שאמר והיה העולם.

¹² העניין הזה אע"פ שכבר מובא במכילתא אבל הבעש"ט חידש וחיזק אותו מאד, כמבואר בכמה מאמרים של רבי יעקב יוסף תלמידו ראה בספרו צנפת פענח פרשת יתרו (דף ג מהדו' קארען תקמב ובמהדו' אמרי שפע עמ' רל) - העולה מזה כי תכלית הכל ובו תדבק. אמנם חז"ל דרשו ובי אפשר לדבק בו שהוא אש אוכלה, אלא הדבק בתלמידי חכמים וכו'. ויש להבין איך הוציאו מפשוטו, דבפסוק כתיב ובו תדבק, בו ית' ממש, והם דרשו הדבק בתלמידי חכמים ולא בו ית'. אפס שאין זו קושיא, כי אהל שכן באדם (תהלים עח, ט) כמ"ש (שמות כה, ח)

נפש (תורה קלה) וביטול אפילו אומר על ימין שהוא שמאל (תורה קב) ועד שיהיה נאכל לצדיק וכו' (תורה קבט) הכל זה על מנת לזכות לחיבור כראוי להקב"ה/ש¹. ומי שלא מתכוון לזה אין לו דעת, כי אין לו כוונה ורצון כלל לחיבור, ואפילו כשיש לו כוונה לחיבור, אבל כל הרצון שלו הוא להתחבר רק לצדיק, אין זו דעת נכונה, כי ברצונו הוא מחובר לצדיק ולא להקב"ה.

ולפי זה נראה לכאורה להפך שמי שאין לו דעת, דווקא הוא יותר מסתבר שלא יפול מהאמונה בצדיק שלו, כמו נשים וגויים² שמוסרים את הנפש בקנאות על איזה תורה שאמרו להם.

על כן נראה שרבו מדבר ממי שיש לו דעת, דהיינו שכל רצונו רק להתחבר להקב"ה, וכיון שכבר למדנו שא"א לזכות לזה אלא ע"י התקרבות לצדיק אמת. ולימד אותנו שהזכות הנפלאה הזו מסובבת בהמון מניעות. וכמ"ש (תהלים יב ט) "סביב רשעים יתהלכו" וכתוב (יחזקאל ה) "ירושלים שמתיה בתוך הגויים", נמצא שרק מי שיש לו דעת, דהיינו הרצון חזק מאד להתחבר להקב"ה, והעצות של הצדיק, הוא יצליח להשאר על עמדו, על אף כל הבלבולים והמניעות שיש על ההתקרבות לצדיק, וכמבואר בתורה מח תנינא כשאדם נכנס בעבודת ה' מראין לו התרחקות וכו', וראה תורה קמ שהצדיק נדמה לטועה מהאמת, ובספר המדות שהוא נראה שוטה, ובתורה עב שיש לו כח הדוחה כנגד הכח המושך, וכו' המון מניעות, שרק מי שיש לו דעת חזקה מאד, נשאר מחפש את הקרבת אלקים ויציאה מתאוות שאפשר לזכות ע"י הצדיק הזה, ובאמת עם דעת כזה גם אפשר לכאורה לדעת מי הוא לא הצדיק שאני מחפש.

אבל באמת רובא דעלמא גם יראי ה', אין להם דעת חזקה כל כך, כי הרבה מחפשים ישועות גשמיות, והרבה מחפשים סגולות ניסים ונפלאות, ויש מחפשים חדושי תורה, ויש אפילו שנראים אפויים בלבו ובאמת מרוב התפעלות מהצדיק נדמה להם שכבר מצאו את הצדיק ושכחו את העיקר לחפש את רוח הקדש של הצדיק שעל ידה זוכים לברור המדמה, ועי"ז לזכות לדבקות בהקב"ה, עכ"פ זה הרע במיעוטו, כי צדיק אמיתי יכול להביא אותם אל האמת/כ"א, אבל כשהם טועים, אזי נהפכים לקנאים בלי דעת כלל.

והעיקר שהדעת היא לחפש בצדיק רוח קדש שיברר לי את המדמה עד שאזכה לצאת מכל הדמיונות של התאוות ולזכות ליראה ואהבת ה' כראוי, ולזכור שרוח הקדש הזו נעלמת בהרבה בלבולים שנדמה שאדרבה מרחיקים מהקב"ה, ומאידך בלבולים שנדמה שמקרבים ובאמת מקרבים לגוף הצדיק ולא לרוח הקדש שלו.

ועל כן צריך להשאר תמיד מחובר בדעת אל המטרה שהיא הקב"ה ולהתחזק בכח רצון גדול להתגבר על כל המניעות.

הנושא הזה קשה ורגיש שיש בו המון מקום לדמיון ושקר, ואני מקווה שכוונתי לאמת מתוך הקושיות הנ"ל, עד כמה שבאמת שייך בכלל לכוון לאמת בנושא זה שיש עליו אין סוף קושיות, כי אפשר שהעצה היחידה היא צעקות הרבה לה' שיגלה לי את האמת, ולא בכח ולא בחיל וכו'. ואם טעיתי הוא רחום יכפר עוון.

עד כאן ההקדמה

ושכנתי בתוכם, כי הצדיק נקרא היכל ה' ומקדש ה', שבו שוכן י"ה, כנודע ומפורסם בדברי קדמונים מזה, וכאשר מדבק עצמו לתלמיד חכם שבו שורה השכינה, ממילא דבוק בו ית' ממש: וז"ש (שמות יד, לא) ויאמינו בה', שהוא האמנה ודביקות בו ית' ממש, וכי תימא, איך אפשר להדבק בו ית' וכקושית הש"ס הנ"ל, לכך ביאר הפסוק עצמו ובמשה עבדו, שכל המאמין ומדבק עצמו ברועה ישראל ממילא דבק בו ית' וכדרשת חז"ל בפסוק זה, וק"ל: ולזה דרשו חז"ל את ה' אלהיך תירא (דברים ו, יג), לרבות תלמידי חכמים. עכ"ל.

והביאר נראה לי שצדיק ההולך בדרכיו ית' בשלימות ממילא נעשה מרכבה להקב"ה, ונעשה היכל ה'. והדבק בו ונאכל לו כמבואר בתורה קבט נמצא בהיכל ה' ממש. (ראה מאמר יפה בענין ההתקשרות לצדיק בקובץ היכל הבעש"ט חלק ל' מאמרו של הרב נחום גרינוולד)

^ט כמבואר בסוף תורה קבט - ... אף אף על פי כן העקר תלוי ברצון, אם רצונו חזק מאד להתקרב להשם יתברך ולעבד אותו, רק שקשה לו לשבר תאוות גופו, אז על ידי התקרבות ואמונת הצדיקים, הוא בחינת אכילה, ונאכל להצדיק, הינו שנתהפך למהותו פנ"ל. אף אם אין רצונו כלל לעבד את השם, לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים, והוא בחינת מזון שאינו נהפך לנזון. כגון אם אוכל אכילה שאין הטבע סובלת אותו, אזי אינו מתעפל ואינו מתהפך לנזון, רק הגוף מקיא אותו. כן הוא בחינת זון ממש, כי אינו נאכל כלל להצדיק, אף שמקרב אצלו. כי הצדיק אינו יכול לטבלו, ומקיא אותו. והוא בחינת הפתוי בארץ ישראל (ויקרא י"ח): "כִּפְאֵשׁ קָאָה אֶת הַגּוֹי", דהיינו שאינה יכולה לטבלו להיות נאכל אצלה שיתהפך למהותה, רק היא מקיאה אותו. ה' יצילנו:

^כ יש הבדל מהותי ועצום בין אשה לגוי, דהיינו מצד הנשמה, שלאשה יראה ה' יש הרגשה באמת הרבה פעמים אפילו יותר מאיש, אבל לגוי אין שום הרגשה באמת. הכוונה מצד הקנאות על איזה רעיון שהוא לא בשיקול הדעת אלא קנאות גרידה.

^{כא} ראה הערה לעיל מהצפנת פענח משמע שם שהדבק בצדיק ממילא דבק בהקב"ה. וצ"ע אולי יש הבדל בין הדור ההוא לדור שלנו אבל צ"ע גם אז מי שבא לצדיק בשביל שירים או ישועות גשמיות, האם יזכה לרוח הקדש שלו ודבקות בהקב"ה ולכאורה מפורש בלק"ה שכתב שצריך לחפש את הרוח הקדש ולא את הגוף של הצדיק. אלא שבאמת כנ"ל זה הרע במיעוטו כי הצדיק יכול להביא אותו לזה.

תורה רנה [כ"ב]

עיקר הקושי כאן להבין כיון שאמונה היא במה שלא מבין, א"כ עיקר הדעת שבאמונה היא לדעת במי להאמין. אלא שכאן רבנו מדבר במי שכבר מאמין בצדיק האמת, א"כ מה עוד חסר באמונה שלו שהיא נקראת בלי דעת? הרי אם תהיה לו הוכחה ברורה שזה הצדיק האמת, זו כבר ידיעה ולא אמונה. ונראה שרבנו מדבר על חסיד שהתקרב בגלל איזה נס שראה, או שנולד באותה חסידות, או שנמצא בחברה ונגרר אחר כולם. ולא מחפש את הקב"ה ע"י הצדיק. ועיקר הדעת שרבנו מדבר עליה היא שצריך תמיד להיות מחפש את הצדיק וגם כשמצא את הגוף עדיין אין סוף לחיפוש הדעת ורוח בקדש של הצדיק, שעל ידה זכה להתקרב כראוי להקב"ה, דהיינו לזכות לברור המדמה שע"ז מתחזקת האמונה והיראת שמים ואהבת ה'.

כשהאדם הוא מאמין בהצדיק בלי שום דעת, דהיינו שלא נכסף להתחבר אל הקב"ה ואין לו העצות הנכונות של הצדיק כיצד להתגבר על כל המניעות שיש על ההתקרבות ודבקות בצדיק האמת אזי אפשר לו ליפול מהאמונה, בצדיק, וע"ז מהאמונה בהקב"ה, כי מאמונה לבר בלי דעת אפשר ליפול, כי סביב הקדושה יש תמיד הרבה קליפות, (ראה תורה פד/כ"ב) כדי למנוע ממי שלא ראוי להתקרב, והמניעות הן הרבה דברים שמעוררים קושיות על הצדיק, ובלי דעת חזק, אין רצון חזק מספיק כדי להתגבר על המניעות, ולהמשיך לחפש את הרוח הקדש של הצדיק, שהיא התיקון להתקרב להקב"ה. אבל אם יש לו גם דעת חזק, דהיינו שמחובר חזק בלבו להקב"ה, דהיינו שמבין גם בהדעת עד כמה כל התקרבותו להקב"ה תלויה ברוח הקדש הנעלמת ומסתתרת בכל המניעות הסובבים את הצדיק, אזי א"א לו ליפול כי יבין שבהחלט מסתבר שהחיסרון הוא בו ולא בצדיק, וימשיך לעיין ולחפש את הרוח קדש של הצדיק שתברר לו את המדמה/כ"ב) לצאת מהתאוות ודמיונות, כדי שיוכל להתקרב יותר להקב"ה: וצריך לזה ללמוד הרבה

²² לא ידוע מתי הוסיף נאמרה תורה זו

²¹ תורה פד – איתא בגמרא (מגלה כח): במה הארכת ימים, אמר לו ותן הייתי בממוני. לבאר זה, צריך לידע מה דאיתא בזהר הקדוש (פרשה נשא דף קכ"ג), וזה לשונו: 'תא חזי לשית ימי בראשית לכל חר אית לה פרצופה דהויה דרגא דאנהיג לה, ולא תשפח יום דלית בה טוב וכו'. וכל יומא אית לה גדר מלבר, דלא יעול כל בר נש להויה טוב, בגון חשף דכסויא לנהורא וכו'. ובגין דא, מאן דאיהו חביב ויעול למנדע רזין דאורייתא במה נחשים ועקרבים מבלבלין מחשבתה דלא יעול לאתר דלאו דילה. אבל מאן דאיהו טוב, כל אילין נטירין אנון למימרה, וקטגור נעשה סגור, ויעולן לה לטוב הגנו, וימרון מרא הא בר נש טוב וצדיק וירא שמים בעי לעילא קדמך וכו'. הויה טוב גנו וימא לון, פתחו ליה בהאי תרעא דאתקרי אהבה, או בהאי תרעא דאיהו תשובה, כל צדיק יעול בפום דרגא דילה: ואין טוב אלא תורה (עבודה זרה יט), וכשאדם רוצה להגות ולחשב בתורה, הינו ברוין דאורייתא, אנון נטירין ונחשים ועקרבים מבלבלין מחשבתה, ואלו הם המחשבות שבאין לאדם. וכשאדם רוצה וחושק עד מאד, ופותחין לו, פניל בזהר הקדוש. אזי כל יום ויום אצל גדול עד מאד, פי רואה ומשיג הטוב הגנו, הינו רזין דאורייתא, השיף לאותו היום: עכ"ל. ונראה פשוט שגם סביב הצדיק, כמבאר בימא לה: אין טוב אלא צדיק (הובא בתורה כג ג, לג ה', מט השמטות, נד ב').

²² אין הכוונה להתעלם מקושיות כי אדרבה קושיות יכולות להצטבר לטומאה טמונה ראה תורה ק"ז שלפעמים יש לאדם טומאה טמונה ורק ע"י שהיא יוצאת אפשר לתקן אותה. אלא הכוונה שבכל קושיא לנסות לתרץ לשקול אותה עד כמה היא באמת עומדת כנגד הרוח הגדול שאזכה אם אתגבר עליה. ובהתחשב שרבנו אמר שצדיק אמת לא נראה יפה כלפי חוץ. ויש כאן הרבה מקום לטעות, לכן צריך לזה הרבה תפילה וסיעתא דשמיא לא לטעות.

²³ עיין תורה ח' תנינא אות ח' – שם מבואר שעיקר האמונה היא ע"י ברור המדמה וזה נעשה ע"י התפשטות הנבואה ולכן צריך כל ימיו לחפש אחר הצדיק האמת כי לכל צדיק יש רוח אחרת והיא בחי' רוח הקדש ואפילו כשאנינה רוח הקדש לידע עתידות היא בחי' רוח הקדש שזה בחי' רוח נבואה שעל ידה מתברר המדמה אצל המתקרבים אליו אבל באמת צריכין לחפש ולבקש מאד אחר מנהיג אמתו כזה, וצריך לבקש מאד מהשם יתברך, שיזכה להתקרב למנהיג אמתו, כדי שיזכה לאמונה אמתית בשלמות. כי בשמתקרבין, חס ושלום, למנהיג של שקר, על ידי זה באין, חס ושלום, לאמונות פזיזות. כי מנהיג של שקר הוא בחינת נביא השקר.

ועיין לק"ה שלוחין הלכה ה' על תורה זו עד כמה צריך כל חייו לחפש את הצדיק האמת ובעיקר את הרוח הקדש שלו והיא בספריו שם סוף אות ד' – וכבר פתכנו מזה במקום אחר שרבנו זכרוננו לברכה קדם הסתלקותו שאז אמר זאת התורה הנוראה בראש השנה האחרון ואז אחר אמירת התורה הנ"ל הזהיר אותי ביותר לכתב אזהרה הגדולה הזאת, שצריכין לזהר בנפשו מאד מאד לבקש ולחפש הרבה אחרי הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח הקדש. כי עקר אמונת חדוש העולם שהוא עקר היהדות נמשך על ידו דיקא וכו' וכנ"ל. וכמבאר מזה במקום אחר:

ושם אות ה'.....מגדול שבגדולים עד קטן שבקטנים, עליהם צריכים להזהיר ולהזכיר אזהרה זאת אלפים פעמים שיזכרו מאד בכל יום ויום לחפש ולבקש הרבה את הצדיק האמת הנ"ל שיוכל לתקנם באמת לנצח. ועקר הוא האמונה השלמה וכו' וכנ"ל:

ושם אות ו' – כי אפלו מי שזוכה למצא לעצמו רבי או חבר אמת שקבל מצדיקי אמת דברי אמת המועילים לנפשו באמת, אף על פי כן עדין צריך לחפש הרבה בכל יום, כי אפלו אם היו כבר מעשיו מתקנים כראוי צריך גם כן לחפש עוד ועוד, כי ידוע שאין האדם עומד וכו'. וכתוב, 'לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד'. מפל שפן וכל שפן שרוב ורב מעשיהם אינם עולים יפה, בפרט בעתים הללו כאשר יודע כל אחד בנפשו, על כן צריכין תמיד לחפש ולבקש הרבה אחרי הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח הקדש הנ"ל, כי בודאי אין החפוש והבקשה אחרי גוף הגשמי של הצדיק כי אם אחרי רוח הקדש שלו שעל ידי זה עקר ברור המדמה, שזה תקונו, וזה צריכין לחפש ולבקש תמיד, כי ממה נפשך אם לא מצאו עדין כלל בודאי הוא צריך לילך על ידיו ועל רגליו לבקשו ולחפשו בכל כחו בכל העולם פלו מקצה ועד קצה כל ימיו אשר הוא חי על פני האדמה אולי יוכל למצא חיי נפשו לנצח, על כל פנים יום אחד או שעה אחת לפני מותו. ואם כבר נדמה לו שמצא את הצדיק האמת, בודאי זה צריך לבקש ולחפש עוד יותר ויותר, כי יכול להיות שהוא יושב אצל הצדיק ועדין אורו חשוף אצלו ואינו מרגיש נעימות אמתת עצותיו הקדושים וכו', ומחמת זה הוא רחוק עדין מתקונו. וכמו שמבאר

בספרי רבנו שבהם טמון הדמות והפנים והדעת של הצדיק האמת/י, כדי לדעת מה לחפש, ולדעת איזה מניעות יש על הבא להתקרב אליו, ואיך להתגבר עליהן. וללמוד עד כמה א"א שיהיה הצדיק האמת מובן לכל

בהתורה ויהי הם מריקים בסימן י"ז מזה, עין שם. כי עקר החפוש הוא אחר הרוח הקדוש של הצדיק כנ"ל. ולזה צריכין יגיעה גדולה וחפוש הרבה עד שימצא. ואם יחפש באמת בודאי ימצא, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו ויגעתי ומצאתי תאמין וכו', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה:

ושם אות ז – ואפלו הרב האמת בעצמו צריך לחפש ולבקש הרבה עד שיוכל למצא ולהשיג קדשת הרוח הקדוש של רבו האמתי שקבל ממנו עד שימצא את עצמו עד שידע איך לדבר וליעץ ולהנהיג את עם עני ודל החוסים בו, כי לבעל בחירה קשה מאד לעזר כי אם בחסדי ה' הנפלאים מאד מאד שממשיכין הצדיקי אמת אבות העולם

ושם אות יב – כי הצדיק מסתתר בכל פעם מהעולם מחמת קלקולם ונתרחק מהם הרבה עד שקשה להם לקבל ולניק מאורו הגדול כי אם על – ידי יגיעות ובקשה וחפוש הרבה. וזה גם בחייו, מפל שכן אחר הסתלקות לעלא ולעלא, צריכין לחפשו ולבקשו יותר ויותר לסלסל ולחפש בתורתו הקדושה ולילף בדרכיו ואורחותיו הקדושים, ולבקש ולהתחנן הרבה לפני ה' יתברך עד שיויריד דמעות הרבה עד שישפך לבו כמים לפני ה' עד שיוזכר למצא ולהשיג פנימיות פונת תורתו הקדושה שזהו בחינת הצדיק בעצמו, כי עקר הצדיק הוא תורתו הקדושה ששם גנוז רוח הקדוש שלו.

וצריכין להאמין שבודאי נמצא אחר או רבים שהם תלמידיו האמתיים שקבלו תורתו ודרכיו ועצותיו ורמזיו הקדושים שיוכלים להחיות את הכל, כי אין דור יתום ובודאי לא נסתלק הצדיק עד שהשאיר אחריו ברכה, שהם התלמידים האמתיים שלו, שהם בחינת החליפות שלו, (כמו שמבאר בהתורה כי מרחמים ינהגם בסימן ז' לקוטי תנ"א, עין שם היטב), שכשהם מגלים תורתו הקדושה נחשב כאלו לא מת, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וכו"ל. וכמבאר שם בסימן ז' הנ"ל, שכשמגלים דעתו הקדושה הוא מתלבש בדבוריהם ונחשב כאלו הוא חי ממש, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק "אגורה באהלך עולמים", וכי אפשר לאדם לדור בשני עולמות! אלא כל תלמיד חכם שאומרים דבר הלכה בשמו, שפתותיו דובבות בקבר וכו'. וכמבאר מזה הרבה בספרים,

אבל צריכין לחפש ולבקש מאד מאד את זה התלמיד האמתי שקבל דעת רבו פראוי עד שיש בדבוריו בחינת רוח הקדוש, בחינת רוח הבא מן הקדוש וכו' (כמבאר בהתורה תקעו הנ"ל) שעל ידי שמגלה באורי תורתו הקדושים של רבו זכרונם לברכה נתברר המדמה של כל המקריבין, וכל אחד כפי קרובו וכפי בקשתו וחפשו יותר מתברר אצלו המדמה יותר, שעל ידי זה מתברר ומתחזק יותר אמונת חדושי העולם שזה עקר קיום העולם,

שם סוף אות יח – על כן צריכין להאמין שאף על פי שצריכין להתגעגע מאד אחרי הצדיק האמת בחינת משה, אף על פי כן צריכין לסיים בדברי נחמה לנחם ולשמח עצמו בהשאתו, דהינו התורה הקדושה שנשאר ממנו על ידי ספריו ותלמידיו, כי מהצדיק האמתי בודאי נשאר השארה טובה לנצח רק צריכין לחפש ולבקש הרבה וכו"ל. וזה בחינת הנ"ל שבימי אבול של משה נשתכחו כמה הלכות מחמת מרייות ההספד שהוא בחינת הסתלקות המחין, אבל עתניאל בן קנו בעצם צדקתו וחקמתו ראה שאין זה תכלית טוב לעסק רק בהספד ולומר שחס ושלום, אפס תקוה עד שחס ושלום, ישתכחו עוד הלכות, חס ושלום, על כן התאמץ בבחינה הנ"ל לנחם ולשמח עצמו שבודאי עדין יש תקוה רק צריכין לחפש ולבקש הרבה כנ"ל, עד שהחזיר כל ההלכות בפלפולו, פלפול זה בחינת שמחה בחינת חדי קדשא ברוך הוא בפלפולא, כי פלפול של אמת – לעין ולחפש בהתורה אמת עמקות עצות התורה הקדושה לעבדא – שזה העקר, זהו בודאי שמחה גדולה, כמו שכתוב, "פקודי ה' ישירים משמחי לב". וזהו עקר בחינת החפוש והבקשה הנ"ל, כמו שכתוב, "לכל תכלה ראיתי קץ וכו'". ופרש רש"י לסלסל ולפלפל בה. נמצא שהסלסול שהוא החפוש והבקשה, כמו שכתוב, "סלסלה ותרוממך". וכמו שפרש רש"י שם, הוא בחינת פלפול אמתי ועל ידי זה זוכין לשמחה כנ"ל שהוא בחינת הרחבת הדעת והמחין, ועל כן על ידי זה החזיר כל ההלכות שנשתכחו על ידי האבל וההספד כנ"ל. כי זה עקר התקון לנחם ולשמח עצמו אחר כך ולחפש ולבקש לסלסל ולפלפל בתורתו עד שחזור ההלכות, שהם בחינת אמת עמקות עצותיו הקדושים, שזהו בחינת שמוציאין את הצדיק וכו' וכו"ל:

י"ז תורה קצב – דע שדבור אמת שיוצא מפי הצדיק האמת אפלו במלי דעלמא, הוא יקר מדברי תורה של צדיק אחר, כי בהדברי תורה של האחר יכול להיות שם תערובות הרבה, אבל זה הדבור היוצא מפי הצדיק האמת הוא רק אמת לבד, וכיון שהוא רק אמת ואין בו שום תערובות אין יקר ממנו, ומי ששומע דבור מפי הצדיק האמת שהוא דבור אמת, ובפרט בשואה אותו אז. בבחינות (ישעיה ל): "היו עיניך רואות את מוריך". הוא מקבל בחינות הפנים של הצדיק, ובחינות שכלו ונשמתו, כי זה הצדיק מניח שכלו בתוך זה הדבור שמחדש, והוא מקבל זה הדבור, נמצא שמקבל שכלו: בהספד של החכם נרשם ונצטר שם דמות החכם, כי אלו הדבורים והאותיות הנרשמין ומצריין בהספד, הם שכל החכם ונשמתו ובחינות פניו, נמצא ששכלו ונשמתו ופניו שהוא דמותו ממש הוא באלו האותיות והתבות, על כן נמצא בכל ספר וספר דמות דיוקנו של החכם שחדש אלו הדבורים, כי כפי דמותו דהינו שכלו ונשמתו ופניו של החכם, כן נצטרין האותיות בספר, כי אם היה להחכם דמות אחר הינו שכל ופנים ונשמה אחרת, היה מחדש ומציר אותיות אחרים בהספר, כפי השכל שהיה לו שהוא דמותו, נמצא שיש בכל ספר דמות דיוקנו של החכם:

אחד, כמובא שעל כן נקרא כושי¹⁰, כי משונה במעשיו וגם לא נראה עליו קדושה (כמבואר בתורה רמג/כ"י) ועוד נדמה הפך האמת כחותם שהוא הפך החותמת כמבואר בתורה קמ/כ"ט.

וצריך הרבה דעת לא להיות נגרר אחרי הצועקים ומוזהירים שאחרי רבנו אין צדיק אלא רק חבר, וממילא אין מה לחפש, כי אפילו אם הם צודקים, אם אתה נגרר ולא מברר בעצמך, הרי אתה מאמין בלא דעת. וראה שמוהרנ"ת כותב¹¹ שאין דור יתום כמ"ש ובא השמש וזרח השמש. והעיקר בין שרבנו הצדיק ובין שיש צדיק תלמיד חי, המבחן הוא בתלמידיו האם מדברים משמירת הברית ותיקון מדות וכו', האם הצדיק הוציא אותם מהדמיון של תאוות אכילה ותאוות כבוד ונשים וכו', האם הצדיק מעורר בהם שפלות המלווה אותם כל היום כי מרגישים קטנים לידו. כמבואר בתורה קלה שצריך להרגיש קטן על ידי הצדיק, כדי שהגדלות תתבטל לפני הקטנות. ואם אתה מרגיש כך כלפי רבנו אשריך! רק עדיין צ"ע איך אפשר ליפול מהאמונה ברבנו? איזה קושיות יכול להיות לך עליו? ואולי גם אם תתבטל לצדיק אמיתי חי שיש עליו קושיות יישאר רבנו הצדיק האמת שבדור, ואדרבה תזכה יותר לקיים עצותיו.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רנה

✱

בעניין חיפוש הצדיק

היכן לחפש ומה לחפש – נקודות למחשבה

- האם לחפש במקום יפה ומסודר – ראה ספורי מעשיות מעשה ראשון שהמקום הנקרא לא טוב היה מקום מסודר ויפה מאד. וידוע שהאומה היותר מסודרת ויפה כלפי חוץ היא גרמניה דווקא.
- האם לחפש צדיק נורמלי שנראה צדיק – ראה תורה רמ"ג שהצדיק דומה לשיר השירים שאין שום שם שה' ואדרבה נדמה לקלי עולם שיר קל ואעפ"כ הוא קדש קדשים יותר מכולם. ועיין ספר המדות (אמת אות ל) שמי שהוא איש אמת נדמה למי שרחוק מאמת לשוטה כמ"ש וסר מרע מסתולל. ועיין תורה קמ שהצדיק נדמה שעושה הפך האמת לכן המבחן שלו הוא בתלמידים. ועיין ספורי מעשיות שבעה קבצנים יום שני שהתברר בסוף, שהמשוגע הוא הגנני. וראה חיי מוהר"ן וימי מוהרנ"ת כיצד היה נראה רבנו בעיני העולם, וכן מוהרנ"ת.

¹⁰ מועד קטן טז: – "שגיון לדוד אשר שר לה' על דברי כוש בן ימיני", וכי כוש שמו והלא שאול שמו? אלא מה כושי משונה בעורו אף שאול משונה במעשיו. כיוצא בדבר אתה אומר על אודות האשה הכושית אשר לקח וכי כושית שמה והלא ציפורה שמה אלא מה כושית משונה בעורה אף ציפורה משונה במעשיה. כיוצא בדבר אתה אומר וישמע עבד מלך הכושי וכי כושי שמו והלא צדקיה שמו אלא מה כושי משונה בעורו אף צדקיה משונה במעשיו. כיוצא בדבר אתה אומר "הלא כבני כושיים אתם לי (בית) [בני] ישראל" וכי כושיים שמן והלא ישראל שמן? אלא מה כושי משונה בעורו אף ישראל משונן במעשיהן מכל האומות.

¹¹ תורה רמג – דע שיש צדיק גדול מאד, שאין העולם יכול לסבל קדשותו, על כן הוא מתעלם מאד, ואין רואים ממנו שום קדשה ופרישות יתרה, זה מחמת גדל קדשותו מאד. וזה בחינות 'כל השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים' (ידים פרק ג). נמצא ששיר השירים הוא קדוש מאד יותר הרבה מכל הספרים, והנה מצינו ששלמה המלך, עליו השלום, חבר שלשה ספרים: משלי, קהלת ושיר השירים, ובאמת משלי וקהלת הם כלם מלאים מוסר ויראת שמים מאד. ומצינו בהם תבות קדשה וטהרה כמה פעמים, אבל בשיר השירים אינו נמצא תבות קדשה וטהרה כלל, פוק עין ותשבח, שבכל ספר שיר השירים אין נמצא שם בכל הספר שום תבות קדש וטהור. וזה מחמת גדל עצם קדשותו אינם רואים שם שום קדשה. על כן אינו נמצא שם תבות קדשה וטהרה כלל.

¹² כמבואר בתורה קמ – ביד כל אדם יחתום לדעת כל אנשי מעשהו. (איוב ל"ז): כי הצדיק בעצמו אי אפשר להשיגו, כי אין בו שום תפיסה, כי הוא למעלה משכלו. רק על ידי אנשיו המקרבים אליו, יוכל להבין מעלת הצדיק. כי על ידי שרואין אנשיו, שהם אנשי מעשה יראים ושלמים, ובהם יש להם תפיסה והשגה, כי העולם אינם רחוקים עדין מהם כל כך כמו מהצדיק בעצמו, על כן מי שרוצה האמת אפשר לו לידע מעלת הצדיק על ידי אנשיו. וזהו כמו משל החותם, שהכתב החקוק עליו אי אפשר לקרותו, מחמת שהאותיות בהפך. רק על ידי שמכין ומצירין החותם על שעה, רואים האותיות והציונים החקוקים על החותם, ומבינים כתב החותם. וזהו: ובני כל אדם יחתום הצדיק נקרא כל אדם, כמו שכתוב (קהלת י"ב): "כי זה כל האדם". וזה לדעת כל אנשי מעשהו, על ידי אנשי מעשה של הצדיק, תוכל לידע אותו, כמשל החותם כנ"ל. וגם הצדיק הוא בחינת חותם, כמו שכתוב "וצאצאיו חתם באות ברית קדש", וצדיק הוא מאן דנטר ברית' (וזהו נח נט):

¹³ עיין לק"ה מתנה ג' אות ו' שאין דור שאין בו צדיק אמת ומיד כשנפטר אחד נולד אחר כמ"ש ובא השמש וזרח השמש וזו כוונת הגמרא במגילה ששמח המן שנפל הפור בחודש אדר שמת בו משה ולא ידע שגם נולד בו שאין הכוונה שנולד משה בעצמו אלא צדיק הדור בחי' משה נולד מיד כשנפטר צדיק הדור, ע"ש.

ובענין זה עיין גם לק"ה שלוחין הלכה ה אות יז – כי זה כלל גדול שאין הצדיק מסתלק מן העולם עד שנוולד אחר תחתיו, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה, עד שלא מת עלי זרחה שמשו של שמואל הרמתי וכן הרבה שחשבו שם. אבל צריכין לחפש ולבקש אחר זה הרבה הרבה, בפרט בדורות הללו. ועל כן כשהספידו פראוי על אהרן, שהיה בחינת החפוש והבקשה פראוי אחר הצדיק כנ"ל אז נדקא ויכהו אלעזר בנו תחתיו, כי רק אז נתבהן אלעזר בשלמות תחת אהרן וכו' לקבל התקונים הנעשים על ידי הכהן הגדול שמכפר על כל ישראל, אף על פי שאלעזר מצדו כבר נתבהן על פי הדבור פראוי, אבל מאחר שלא קבלו ישראל קדשותו פראוי, כי הרירו אחריו כנ"ל. על – כן מצד ישראל עדין לא נתבהן פראוי.

עוד עיין תורה יח משמע שדווקא מי שבורח מההנהגה הוא הראוי להנהיג.

וכן כל חסידות ברסלב בעיני העולם עד לפני שלשים שנה. ועיין מועד קטן טז: שהצדיק נקרא כושי ועם ישראל כושים, מה כושי משונה בעורו כך הם משונים במעשיהם.

- האם לחפש צדיק שחולקים עליו – עיין חיי מוהר"ן סימן תב/לא^א שיש מדרגות שא"א לזכות להן אלא רק ע"י שחולקים עליו ועיין תורה פ"ח וקי"ד ור"ח
- האם לחפש צדיק נסתר דווקא או מפורסם – עיין תורה רס שיש צדיק גדול שכולם מכירים ואעפ"כ הוא לא מפורסם כלל.
- מדוע בכלל לחפש צדיק – מסופר שמוהר"ן חפש צדיק במקום רבנו ולא מצא – שמע מינה תרתי: שסבר שצריך לחפש ושכלל הדור דעה ההוא, לא היה מי שראוי להיות רבו.
- רבנו אמר מעתה עד ימות משיח לא יהיו חדשות – משמע שצדיק הדור בהכרח שלא ישנה את ההקדמות והיסודות של רבנו.
- האם לחפש צדיק חי או שגם צדיק שהסתלק מספיק – ראה תורה קלה ותורה עב שהעיקר היא השפלות, והגע בעצמך כיצד זוכים לזה, בלי שיש לך איזה דמות שאתה מתבטל אליה באמת.
- מי שלדעתו כבר מצא את הצדיק כיצד יחפש עוד – ראה לק"ה שלוחין ה' אות ו' ואות יב וראה תורה קצב שהדעת והשכל והפנים של הצדיק נמצא בספרו, וראה בחיי מוהר"ן שרבנו רצה שנלמד את ספרו בבקיאיות ובעיין, ועל מנת לזכות לדעתו והאמת והיראה הטמונה בספרו.
- בלק"ה/לב^ב שתמיד יש תלמיד רבנו לקבל ממנו – לכאורה צ"ע האם הכוונה לחרף היודע לפלפל בדברי רבנו או עובד ה' המקיים יותר מאחרים את דברי רבנו? – ואולי יש בכ"א מעלה וחסרון, כי עובד ה' הוא דוגמא אישית, ואפשר ללמוד ממעשיו, אבל אפשר שיתאים את דברי רבנו לכוחותיו, ואילו למדן להפך יותר מדייק בדברי רבנו, כי לא מנסה להתאים את דעת רבנו לכוחותיו, אבל לא משמש דוגמא אישית.
- למעשה איזה מדות בהן מיוחד הצדיק האמת? מבואר בבעש"ט הע"ת/לב^ג צדיק קטן אוהב רשע קטן וצדיק גדול אוהב רשע גדול ומשיח יאהב אפילו רשע גמור. ממילא מובן שהמדה המיוחדת לצדיק אמת היא המסירות נפש שלו לקרב כל יהודי, באהבה אמיתית. (וזה יש מעטים גם בין הצדיקים הגדולים)

^א חיי מוהר"ן סימן תב – שמעתי מאנשי שלומנו גם כן כעין זה ובסגנון אחר קצת. פעם אחת היה אנשי שלומנו קובלים לפניו שקשה להם לסבל ענין המחלקת והרדיפות וכו', ענה ואמר להם תאמינו לי שיש בידי כח לעשות שלום עם כל העולם שלא יהיה שום חולק עלי, אבל מה אעשה שיש מדרגות והיכלות כאלו שאי אפשר לבא אליהם רק על ידי מחלקת. והראיה, כי משה רבנו עליו השלום בודאי היה לו כח המושף להמשיך את כל ישראל אליו, כדכתיב (שמות ל"ה), ויקהל משה את כל עדת בני ישראל, כי הוא היה הדעת של כלל ישראל, והיה בכוה להקהיל ולהמשיך את כלם אליו, ואף על פי כן מה כתיב (שם ל"ג): "והביטו אחרי משה ודרשו רבותינו זכרונם לברכה מה שדרשו וכו' וכיצא בזה עוד. וכל זה כי יש דברים כאלו שאי אפשר לבוא אליהם רק על ידי מחלקת שחולקין עליו וכו'.

^ב לק"ה שלוחין ה' יב – וצריך להאמין שבודאי נמצא אחד או רבים שהם תלמידיו האמתיים שקבלו תורתו ודרשו וצדקו ורמזו הקדושים שיכולים להחיות את הכל, כי אין דור יתום ובודאי לא נסתלק הצדיק עד שהשאיר אחריו ברכה, שהם התלמידים האמתיים שלו, שהם בחינת החליפות שלו.

^ג עיין בעש"ט עה"ת אות קכא מקור מים חיים שם אות ק – ובריש ס' מדרש פינחס החדש כתב וז"ל, בשם הרה"צ ר' גדליה מליניץ זצלה"ה שאמר בשם רבו הרה"צ המוכיח וצלה"ה אשר משיח יהיה מלמד זכות טוב על כל ישראל אפילו על הרשעים, שהם צדיקים, אז זיית זענין גירעכט, ומחמת הזכות שילמוד זכות עליהם יחזרו בתשובה ועל ידי זה יהיו נגאלים, כי בתשובה נגאלים, והיה אומר, צדיק קטן אוהב רשעים קטנים, וצדיק גדול אוהב רשעים גדולים, אבל משיח יהיה אוהב ומלמד זכות אפילו על רשעים גמורים, וכל מי שמלמד זכות על כל הברואים הוא מבחינת משיח כו' ע"ש, ולפי שידוע שהרב המוכיח היה נאמן ביתו של הבעש"ט, לכן ברור בעיני שקיבל דבר זה מפי הבעש"ט ז"ע בעזרת הש"ס: